

Zaaknummer Z-20-378200
Ons kenmerk D-21-2146527
Behandeld door mevrouw J. Wiers

BESCHIKKING

De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid heeft namens Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland op 26 augustus 2020 een melding als bedoeld in artikel 28 van de Wet bodembescherming (Wbb) ontvangen van Grondslag BV te Kamerik. Grondslag BV heeft de melding ingediend als gemachtigde van Gebroeders Blokland B.V..

De melder is voornemens de ernstige bodemverontreiniging ter plaatse van de IJzergieterij, gelegen aan de Rivierdijk 827 en omgeving te Hardinxveld-Giessendam, te saneren, dan wel handelingen te verrichten als gevolg waarvan de verontreiniging in de bodem wordt verminderd of verplaatst.

De locatie is geregistreerd onder Wbb-code ZH052301527.

Besluit

De hieronder genoemde bodemonderzoeken, alsmede het saneringsplan hebben wij op volledigheid en op inhoud beoordeeld. Aan de hand van deze gegevens besluiten wij het volgende:

- Op eerder genoemde locatie is sprake van zes gevallen van ernstige bodemverontreiniging als bedoeld in artikel 29 Wbb.
- Er is noodzaak tot het uitvoeren van een spoedige sanering als bedoeld in artikel 37 Wbb.
- De sanering dient binnen 4 jaar na het nemen van deze beschikking te zijn aangevangen.
- Op grond van artikel 39 lid 2 Wbb stemmen wij in met het saneringsplan. Met toepassing van dit artikellid hebben wij in deze beschikking voorschriften aan onze instemming verbonden.
- Op grond van artikel 37, lid 4 van de Wet bodembescherming gelden gebruiksbeperkingen ter plaatse van de hierboven vastgestelde geval van ernstige bodemverontreiniging die voortvloeien uit deze beschikking.

De voorschriften en gebruiksbeperkingen staat verderop in de beschikking.

Procedure

Gelet op de belangen van derden is bij de voorbereiding van de beschikking op grond van artikel 3:10 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Awb gevolgd.

De termijn voor het geven van een beschikking is opgeschort geweest van 25 september 2020 tot 29 december 2020 in verband met het aanleveren van aanvullende gegevens. Daarnaast hebben wij, op grond van artikel 39 lid 2 van de Wbb, de termijn met 15 weken verlengt in verband met de complexiteit van de materie.

Inzage

De beschikking, en de overige van belang zijnde stukken, liggen tot zes weken na publicatie van het besluit ter inzage bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Johan de Wittstraat 140 te Dordrecht. U kunt hiervoor telefonisch een afspraak maken [078] 770 85 85. Normaliter zijn onze openingstijden van 9:00 tot 16:00 uur op werkdagen. In verband met de corona-maatregelen, kunnen de openingstijden nu anders zijn.

U kunt de stukken ook opvragen op onze website (www.ozhz.nl). Via 'Snel regelen' kunt u onder het kopje 'Bodem' bodemrapporten opvragen..

Beroep

Het besluit is op 16 juni 2021 bekend gemaakt.

Ingevolge artikel 6:4 lid 3 juncto 6:7 juncto 6:8 lid 4 van de Algemene wet bestuursrecht juncto hoofdstuk 20 Wet milieubeheer juncto artikel 2 van bijlage 2: bevoegdheidsregeling bestuursrechtspraak kunnen belanghebbenden binnen zes weken vanaf de dag na die waarop de beschikking ter inzage is gelegd op grond van de Algemene wet bestuursrecht een beroepsschrift indienen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 AE Den Haag. Dit kan tot en met uiterlijk 28 juli 2021. Geen beroep kan worden ingesteld door een belanghebbende aan wie redelijkerwijs kan worden verweten geen zienswijze over de ontwerpbeschikking naar voren te hebben gebracht.

Schrijf in uw beroepsschrift ten minste:

- Uw naam en adres
- De datum van uw beroepsschrift
- Het nummer/kenmerk van het besluit (u kunt ook een kopie van het besluit bijvoegen)
- De gronden waarom u het niet eens bent met dit besluit
- Uw handtekening

Tevens kan bij de Voorzieningenrechter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een voorlopige voorziening worden gevraagd ingevolge artikel 8:81 van de Algemene wet bestuursrecht juncto hoofdstuk 20 Wet milieubeheer juncto artikel 2 van bijlage 2: bevoegdheidsregeling bestuursrechtspraak van de Algemene wet bestuursrecht.

Zienswijzen

Gedurende de termijn dat de ontwerpbeschikking ter inzage heeft gelegen zijn van Bestuursrechtelijk Adviesburo Menhart, namens zijn cliënten, diverse zienswijzen ontvangen. De cliënten hebben hun eigendommen langs de Rivierdijk en direct aansluitend aan het toekomstig woongebied. De cliënten betreffen volgens ons belanghebbenden.

De zienswijze worden behandeld in bijlage 2 van deze beschikking. De zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van ons besluit. Wel hebben de zienswijzen geleid tot een heroverweging van:

- de volledigheid van het asbestonderzoek.
- het zuidelijk deel van de saneringslocatie ter plaatse van de nieuwe dijk.

Asbestonderzoek

In één van de zienswijzen wordt gemeld dat de vegetatie op de locatie is verwijderd. In de ontwerpbeschikking stond dat niet zonder melding en zonder voorzorgsmaatregelen, mag worden gemaaid, vegetatie mag worden verwijderd, mag worden gegraven of andere handelingen mogen worden verricht, waarbij de asbest uit de bodem vrij kan komen. Daarom hebben wij de initiatiefnemer vragen gesteld en is onze toezichthouder op locatie geweest. De vegetatie is inderdaad verwijderd om het terrein toegankelijk te maken. Tijdens het verwijderen van de vegetatie is het maaiveld zichtbaar geworden en is asbest-verdacht-plaatmateriaal op het maaiveld geconstateerd. Naar aanleiding hiervan is een asbestinventarisatie van het maaiveld uitgevoerd.

De melding dat vegetatie is verwijderd wordt buiten deze beschikking om afgehandeld.

De nieuwe informatie (rapport van de asbestinventarisatie) wordt wel meegenomen in onze overweging in voorliggende beschikking en hieruit vloeit een voorschrift tevens opgenomen in voorliggende beschikking.

Zuidelijk deel van de locatie ter plaatse van nieuwe dijk

Aan de zuidzijde van de locatie staan twee appartementen gepland nabij de nieuwe dijk. Omdat (volgens het dwarsprofielen in bijlage 2 van het saneringsplan) niet in de dijk gegraven wordt, hadden wij geen aandacht besteed aan dit deel van de locatie. We hadden dit gedeelte echter wel moeten meenemen in onze overwegingen. Er vloeit ook een voorschrift uit voort die opgenomen is in voorliggende beschikking.

Beoordeelde rapporten

Als onderdeel van deze melding zijn ter beoordeling ingediend:

Onderzoekstype	Onderzoeksbureau	Referentie-nummer	Datum	Archief OZHZ
Saneringsplan	Grondslag	29009	10 december 2020	D-21-2110113
Mail met aanvullende info	Grondslag	-	4 februari 2021	D-21-2110113
Actualiserend onderzoek Locatie herontwikkeling	Grondslag	29009	29 december 2020	D-21-2110113
Bodemonderzoek Terrein nummer 829 en 830	ABO milieuconsult	ANL20-5186	28 augustus 2020	D-21-2110113
Indicatief sleuvenonderzoek Terrein Van Wingerden	Verhoeven milieutechniek	B16.6380B/Brfrp p-01/DB	19 mei 2016	D-21-2110113
Bodemonderzoek Transactie waterschap 2016	Verhoeven milieutechniek	B16.6380/Brfrpp -01/MV	19 mei 2016	D-21-2110113
Bodemonderzoek Terrein Blokland	Verhoeven milieutechniek	B10.4137-1	19 augustus 2010	D-21-2110113
Bodemonderzoek Terrein Den Dikken	Verhoeven milieutechniek	B10.4137-2	19 augustus 2010	D-21-2110113
Bodemonderzoek Terrein Van Wingerden	Verhoeven milieutechniek	B10.4137-3	19 augustus 2010	D-21-2110113

Daarnaast is het volgende onderzoek naar aanleiding van de zienswijzen met ons gedeeld op ons verzoek.

Onderzoekstype	Onderzoeksbureau	Referentie-nummer	Datum	Archief OZHZ
Asbestinventarisatie conform Procescertificaat Asbestinventarisatie	SAM Advies BV	202101157.1	20 mei 2021	D-21-2144747

Eerdere besluiten

Op 18 juli 1996 heeft de Gedeputeerde Staten met hun beschikking met kenmerk DWM121868 vastgesteld dat ter plaatse van een deel van de voorgenomen dijkversterking te Hardinxveld-Giessendam sprake is van een geval van verontreiniging. Daarnaast is ingestemd met een deelsaneringsplan dat moet leiden tot isolatie van de verontreiniging.

In de periode van oktober 1997 tot en met december 1999 heeft er een dijkversterking plaatsgevonden, waarbij ten zuiden van het toekomstige woongebied (voormalige bedrijfslocatie) een nieuwe dijk is aangelegd.

Voor aanleg van de dijk is een groot gedeelte van het verontreinigde slib (voormalige waterbodem) verwijderd. Het dijklichaam is op de nog achtergebleven verontreinigde slib geplaatst en afgewerkt met een ondoorlatende kleilaag met een minimale dikte circa 70 cm tot 2 m. Door middel van het dijklichaam wordt direct contact met de onderliggende verontreinigde bodem uitgesloten. Tijdens het vooronderzoek is aangetoond dat de verontreinigingen in het slib immobiel zijn en niet tot nauwelijks uitlogen. Het dijklichaam zelf is voor directe instroming van rivierwater en neerslagwater afgesloten door de ondoorlatende deklaag van klei.

Op 16 december 2009 heeft de Gedeputeerde Staten per beschikking met kenmerk PZH-2009-147317823 ingestemd met de deelsanering.

Overweging geval, ernst, risico's, speed en saneringsplan

Hieronder wordt eerst het toetsingskader van een geval van ernstige bodemverontreiniging uitgezet, vervolgens de verontreinigingen besproken en getoetst aan het toetsingskader, waarna de gevallen worden gedefinieerd en de ernst vastgesteld. Daarna worden de risico's besproken en de spoedeisendheid van de sanering vastgesteld. Als laatste wordt het toetsingskader van een saneringsplan uitgezet en vervolgens wordt het saneringsplan besproken en getoetst.

Definitie geval van ernstige bodemverontreiniging

Toetsingskader geval van ernstige bodemverontreiniging

Het toetsingskader is van toepassing op oude bodemverontreinigingen. Oude bodemverontreinigingen betreffen over het algemeen verontreinigingen die zijn ontstaan voor 1987 en als het asbest betreft voor 1993.

Van een geval van bodemverontreiniging is sprake indien de verontreiniging van de bodem betrekking heeft op grondgebieden die vanwege die verontreiniging, de oorzaak of de gevolgen daarvan in technische, organisatorische en ruimtelijke zin met elkaar samenhangen (artikel 1 van de Wbb).

Van een geval van ernstige bodemverontreiniging is sprake indien in minimaal 25 m³ bodemvolume in het geval van grondverontreiniging of in 100 m³ bodemvolume in het geval van grondwaterverontreiniging voor tenminste één stof de gemiddelde gemeten concentratie hoger is dan de interventiewaarde zoals genoemd in de Circulaire bodemsanering per 1 juli 2013. Er is sprake van een geval van ernstige bodemverontreiniging met asbest indien de interventiewaarde wordt overschreden, onafhankelijk van het volume.

Verontreinigingen grond en grondwater saneringslocatie

De hierboven genoemde onderzoeksrapporten voldoen samen naar het oordeel van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid aan de daartoe bij of krachtens de Wbb gestelde eisen. Uitzondering hierop is het asbestinventarisatierapport van 20 mei 2021. Dit onderzoek is uitgevoerd conform de eisen zoals is vastgelegd in het Certificatieschema voor het Procescertificaat Asbestinventarisatie en volgt uit het Asbestverwijderingsbesluit en niet de Wet bodembescherming. Het rapport is wel bruikbaar in het kader van de Wet bodembescherming, omdat het aangeeft waar op het maaiveld asbesthoudend materiaal is aangetroffen.

In de periode van oktober 1997 tot en met december 1999 heeft een dijkversterking plaatsgevonden. Hierbij is de nieuwe dijk ten zuiden van de bedrijven aan de Rivierdijk aangelegd. Voor de aanleg is sterk verontreinigd slib verwijderd uit de Beneden-Merwede en enkele insteekhavens.

Dit betreft nu de locatie ten zuiden van de bedrijfslocaties: ter plaatse van (onder) de nieuwe dijk en iets ten noorden van de nieuwe dijk en de volgende nu gedempte insteekhavens/ watergangen:

- ten zuidwesten van het terrein van Blokland (ijzergieterij) en ten zuiden van de op het droge gelegen woonboten nabij Rivierdijk 830 (kadastrale percelen 3591 en 1162);
- het zuidelijke deel van de gedempte watergang centraal op terrein van Van Wingerden (perceel 3325) en
- het zuidelijkste puntje van de, ten zuidoosten van het terrein van Blokland en centraal op de herontwikkelingslocatie gelegen, gedempte watergang (perceel 3323).

De bovengenoemde locaties zijn meegenomen in de onderzoeksrapporten.

Verontreinigingen A tot en met F

Uit de gezamenlijke onderzoeksrapporten blijkt dat op de herontwikkelingslocatie van circa 2,8 hectare een zestal sterke verontreinigingen is te onderscheiden:

- A) verontreiniging minerale olie nabij loods van Den Dikken;
- B) slootdemping grens tussen terrein Blokland en Van Wingerden;
- C) asbestverontreiniging bij afgebrande loods en gesloopte woningen;
- D) verontreiniging met metalen op terrein Van Wingerden;
- E) verontreiniging met metalen en PAK bij loods nr. 827;
- F) verontreiniging metalen bij voormalige opslag schroot.

A) Verontreiniging minerale olie nabij loods van Den Dikken

Centraal op de herontwikkelingslocatie is in de grond de stof minerale olie (lichte en zware olie fractie) aangetoond in gehalten die de interventiewaarde overschrijden. De sterke verhoogde gehalten komen in de laag van circa 0,6 tot 2,2 meter minus maaiveld (m-mv) voor. In het grondwater zijn in 2010 de stoffen minerale olie en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK) aangetoond in concentraties die de interventiewaarden overschrijden. Tijdens het onderzoek van 2020 zijn op dezelfde plek geen sterk verhoogde concentraties meer in het grondwater aangetoond. Mogelijk is de omvang van de grondwaterverontreiniging zeer beperkt, waardoor door natuurlijke processen niet altijd verhoogde concentraties gemeten worden. De verontreiniging is grofweg in kaart gebracht. De omvang in de grond wordt geschat op circa 195 m³. De verontreiniging is waarschijnlijk te relateren aan de voormalige bedrijfsactiviteiten, omdat de verontreiniging zich bevindt tussen twee bedrijfsloodsen (een loods van een transportbedrijf en een loods met een voormalige smeerkuil) en grotendeels aan het uiteinde van een gedempte watergang.

B) Slootdemping grens tussen terrein Blokland en Van Wingerden

Ter plaatse van een noord-zuid gerichte, gedempte watergang centraal op de herontwikkelingslocatie zijn in de grond de stoffen zware metalen (barium, koper, lood, nikkel, zink), PAK en asbest aangetoond in gehalten die de interventiewaarden overschrijden. Het asbest is in de vorm van een asbestnest aangetroffen. De verontreinigingen zijn waarschijnlijk te relateren aan de demping van de watergang. Opgemerkt wordt dat zintuigelijk in de demping ook metaal, beton, baksteen, glas, slak, aardewerk en plastic voorkomt. Op basis van de boorstaten komen de bovengenoemde bijmengingen voor tussen circa 0,3 tot 2,7 m-mv.

De bovengenoemde gedempte watergang is dezelfde als die bij A genoemd is. Het is mogelijk dat de verontreinigingen van A en B elkaar enigszins overlappen. Omdat de overlap vermoedelijk beperkt is en oorzaak met A verschilt, worden de verontreinigingen apart gedefinieerd.

C) Asbestverontreiniging bij afgebrande loods en gesloopte woningen

Op het zuidoostelijk deel van de herontwikkelingslocatie (terrein Van Wingerden) is in de grond de stof asbest aanwezig in gehalten die de interventiewaarde overschrijden. Het asbest wordt naast sterk verhoogde gehalten ook in de vorm van asbestnesten (plekken met veel asbesthoudend materiaal, waardoor lokaal zeer sterk verhoogde gehalten voorkomen) aangetroffen.

Alleen ter plaatse van het zuidelijk deel van de afgebrande loods is geen asbest in de grond aangetoond. Op basis van de boorstaten komt het asbesthoudend materiaal voor vanaf maaiveld tot circa 2 m-mv. In de oorspronkelijk bij de melding ingediende onderzoeken is het maaiveld niet onderzocht, omdat deze veelal verhard (betonplaten, tegels, puinverharding) was en door vegetatie overgroeid.

Uit het asbestinventarisatierapport van 20 mei 2021 (na verwijdering vegetatie) blijkt dat op een groter deel van het maaiveld asbesthoudend materiaal is aangetroffen dan waar de bodem is onderzocht. Het maaiveld is veelal verhard, waardoor geen uitspraak gedaan kan worden over de bodem eronder. Wel is door de aanwezigheid van asbest op maaiveld de bodem eronder verdacht op het voorkomen van asbest. De gevalscontour kan derhalve niet met zekerheid worden getrokken. Daarom dient voorafgaand aan de sanering (na verwijdering van de verharding) aanvullend onderzoek naar asbest in bodem te worden uitgevoerd op het voor asbest verdachte locatiedeel. Hiertoe is een voorschrift opgenomen in deze beschikking. Het onderzoek biedt wel voldoende basis om een uitspraak te doen over de ernst van het geval van bodemverontreiniging en de spoedeisendheid van de sanering.

Opgemerkt wordt dat geen onderzoek heeft plaatsgevonden naar respirabele vezels. Gezien het veelvuldig voorkomen van asbestnesten wordt de kans op het voorkomen van respirabele vezels en daarmee vezelemissie groot geacht. Kans op vezelemissie levert humane risico's op.

De verontreiniging is het gevolg van de sloop van enkele gebouwen, die onder de grond zijn verwerkt, en de voormalige bedrijfsactiviteiten. De asbestverontreiniging als gevolg van beide oorzaken lopen in elkaar over. De activiteiten hebben voor 1987 plaatsgevonden. Het betreft derhalve een 'oude' verontreiniging.

Opgemerkt wordt dat op het terrein van Van Wingerden in 1999 en in 2001 een brand heeft gewoed. In 1999 is geen asbest vrijgekomen. Bij de brand in 2001 is wel asbest vrijgekomen. Deze is na de brand gesaneerd. De branden zijn derhalve niet de oorzaak van de bodemverontreiniging. Er is derhalve geen sprake van een 'nieuwe' verontreiniging, waarop zorgplicht rust.

[bron: Rapportage voorval 990134 (brand 10 en 11 april 1999), Milieudienst Zuid-Holland Zuid, 26 april 1999; archief Z-15-158633, kenmerk 1900100632. en

Rapportage voorval 1010006 (brand 1 januari 2001), Milieudienst Zuid-Holland Zuid, 23 februari 2001; archief Z-15-158633, kenmerk 1900100632.]

D) Verontreiniging met metalen op terrein Van Wingerden

Op het terrein van de afgebrande loods (oostelijk deel van het terrein van Van Wingerden) is in de grond van maaiveld tot circa 1,5 m-mv de stof barium aanwezig in gehalten die de interventiewaarde overschrijden. Mogelijk is de verontreiniging gerelateerd aan de brand, maar kan ook te relateren zijn aan de terreinverharding (puin/sintels/ slakken/ menggranulaat).

Op het terreindeel van Van Wingerden ten oosten van de afgebrande loods (zuidoosthoek van de herontwikkelingslocatie) is in de grond van maaiveld tot circa 0,5 m-mv maaiveld de stof zink aanwezig in gehalten die de interventiewaarde overschrijden. De verontreiniging is vermoedelijk gerelateerd aan de bijmengingen in de grond (metselpuin, metaal, beton en/of glas).

E) Verontreiniging met metalen en PAK bij loods nummer 827

Rond en ter plaatse van de zuidelijk gelegen loods op het terrein van de voormalige ijzergieterij (terrein Blokland) zijn in de grond van circa 0,2 tot 0,9 meter minus maaiveld de stoffen koper, nikkel en PAK aangetoond in gehalten die de interventiewaarden overschrijden. De verontreiniging is vermoedelijk gerelateerd aan de voormalige bedrijfsactiviteiten (ijzergieterij) en/of verharding van het terrein (voornamelijk slakken).

Anders dan in de aangeleverde rapporten rekenen wij de verontreiniging met koper en nikkel in de bovengrond (0,2-0,6 m-mv) bij boring 52 net ten oosten van de bovengenoemde loods (Verhoeven Milieu, rapport B10.4137-1) tot deze deellocatie. Het adviesbureau had deze verontreiniging gerekend tot die van de centrale slootdemping. Maar volgens ons is deze verontreiniging niet aan demping te relateren, maar aan de voormalige bedrijfsactiviteiten (in de boorstaat is een waarneming gedaan van bijmenging van ijzer in de bovenste laag grond).

Ter plaatse van de vroegere standplaats van de container voor zand, stof, en ovenslakken (boring 042) op het terrein van de voormalige ijzergieterij is in de grond van circa 0,5 tot 1,0 m-mv de stof nikkel aangetoond in gehalten die de interventiewaarde overschrijden. De verontreiniging is vermoedelijk gerelateerd aan de voormalige bedrijfsactiviteiten (ijzergieterij) en/of verharding van het terrein (puin).

In de rapportage wordt deze verontreiniging wel genoemd, maar niet verder behandeld. Gezien de stof en de vermoedelijke oorzaak, rekenen wij deze verontreiniging ook bij verontreiniging E.

F) Verontreiniging metalen bij voormalige opslag schroot

Op het noordwestelijk deel van de herontwikkelingslocatie (terrein voormalige ijzergieterij) zijn in de grond van circa 0,5 tot 1,0 meter minus maaiveld de stoffen koper, nikkel en PAK aangetoond in gehalten die de interventiewaarden overschrijden. De verontreiniging is vermoedelijk gerelateerd aan de voormalige bedrijfsactiviteiten van opslag van staal- en gietijzerschroot.

Daarnaast is op het terrein van voormalig transportbedrijf Den Dikken in de grond vanaf maaiveld tot circa 0,5 m-mv de stof koper in gehalten aangetoond die de interventiewaarden overschrijden. De verontreiniging is vermoedelijk gerelateerd aan de verharding van het terrein met puin.

Algemeen - grondwater

In het grondwater zijn, met uitzondering van vlek A, geen van de geanalyseerde parameters aangetoond in gehalten die de interventiewaarden overschrijden.

Algemeen – ouderdom verontreiniging

De verontreinigingen met zware metalen, PAK en minerale olie zijn ontstaan voor 1987 en de asbestverontreiniging voor 1993. Dit betreffen zogenaamde oude verontreinigingen. Het toetsingskader voor een geval van ernstige bodemverontreiniging is derhalve van toepassing.

Algemeen – restverontreiniging Rivierdijk 812 is nieuw en valt buiten beschikking

Ter plaatse van de loods van nummer 14 (verdachte deellocatie XX; Rivierdijk 812) is in de grond een restverontreiniging met minerale olie aanwezig. Deze (rest)verontreiniging is ontstaan na 1987 en valt niet onder de saneringsregeling, maar onder de zorgplicht van de Wbb. Deze dient op basis hiervan volledig verwijderd te worden. In deze beschikking worden alleen de oude gevallen van bodemverontreiniging behandeld. Nieuwe verontreinigingen vallen onder andere regels en volgen daarom een ander traject dan het beschikkingstraject. De restverontreiniging valt dus buiten deze beschikking. De naleving van de zorgplicht zal apart worden behandeld en gecontroleerd.

Algemeen - mate van onderzoek

Over het algemeen leert de ervaring dat verontreinigingen met zware metalen en PAK op dit soort bedrijfsterreinen heterogeen in de bodem voorkomen. De verontreiniging kan afkomstig zijn van de voormalige bedrijfsactiviteiten, maar ook van de verhardingen die op de locatie aanwezig zijn. Deze verhardingen gaan aan de onderzijde over in grond. Van grond wordt gesproken als er sprake is van minder dan 50% bodemvreemd materiaal. Op de locaties varieert dit percentage. Op het terrein van Blokland worden vooral de stoffen koper, nikkel en PAK in sterk verhoogde gehalten aangetroffen. Op het terrein van Van Wingerden vooral de stoffen barium en zink en op het terrein van Den Dikken koper. Overige parameters zijn niet boven de interventiewaarde

aangetoond. Omdat de stoffen heterogeen van karakter zijn, is het mogelijk dat buiten de nu aangetoonde vlekken ook sporadisch sterk verhoogde gehalten voorkomen. Nauwkeuriger onderzoek is door het heterogene karakter over het algemeen van weinig meerwaarde.

De algemene kwaliteit is voldoende in beeld en is voldoende voor de gekozen saneringsvariant. De contouren van de verontreinigingen geven, ons inziens, voldoende indicatie van de sterk verontreinigde gebieden.

De verdachte deellocaties zijn, ons inziens, voldoende onderzocht om te kunnen beschikken. Wel kan het voorkomen dat er nog bijvoorbeeld een tank in de ondergrond aanwezig is of dat een spot met mobiele verontreiniging (met bijvoorbeeld olie) tijdens het onderzoek is gemist. Een onderzoek kan nooit een bodemverontreiniging uitsluiten. De bodem is, ons inziens, wel dusdanig onderzocht, dat wij kunnen concluderen dat er geen omvangrijke mobiele verontreinigingen, anders dan de aangetoond, aanwezig zijn.

Tijdens de sanering wordt rekening gehouden met de heterogene aard van de immobiele verontreiniging en de beperkingen die de gekozen onderzoeksinspanning met zich meebrengt. Daarnaast wordt in het saneringsplan ook rekening gehouden met de aanwezig verdachte deellocaties, waar mogelijk een spot is gemist.

Aanwijzen gevallen van ernstige bodemverontreiniging

Op de locatie zijn enkele gevallen van bodemverontreiniging aanwezig. Wij onderscheiden de volgende gevallen:

- A) Verontreiniging minerale olie nabij loods van Den Dikken;
- B) Sloodemping grens tussen terrein Blokland en Van Wingerden;
- C) Asbestverontreiniging bij afgebrande loods en gesloopte woningen;
- D) Verontreiniging met metalen op terrein Van Wingerden;
- E) Verontreiniging met metalen en PAK bij loods nr. 827;
- F) Verontreiniging metalen bij voormalige opslag schroot.

Per geval hangen de aangetoonde verontreinigingen in de grond in technische, organisatorische en ruimtelijke zin met elkaar samen omdat deze eenzelfde (vermoedelijke) oorzaak kennen, ruimtelijk aaneengesloten zijn en behoren tot dezelfde herontwikkelingslocatie. Bij geval C, D en F kan dit ook anders gezien worden, aangezien de stoffen en/of vermoedelijke oorzaak in het oostelijke en westelijke deel van deze vlekken verschillen. Omdat de vlekken in elkaar overlopen en de aard van de stof hetzelfde is, is ervoor gekozen om de vlekken C, D en F elk als geval te zien.

De verontreinigingen betreffen historische verontreinigingen, omdat deze zijn ontstaan voor 1987 en voor asbest voor 1993.

Bij elk van bovenstaande gevallen is sprake van een geval van ernstige verontreiniging, omdat voor ten minste één stof de gemiddelde gemeten concentratie in de grond in minimaal 25 m³ hoger is dan de interventiewaarde voor deze stof(fen).

De verontreinigingen in de grond zijn op basis van de interventiewaarde contour aangegeven op de kadastrale kaart die als bijlage bij deze beschikking is gevoegd.

Risicobeoordeling, spoed en saneringstijdstip

Het toetsingskader voor de beoordeling is vastgelegd in de circulaire bodemsanering per 1 juli 2013.

De standaard- en de locatiespecifieke risicobeoordeling betreffen de vraag of de aangetroffen ernstige verontreiniging al dan niet onacceptabele risico's oplevert voor de mens, het ecosysteem of van verspreiding, gelet op de huidige of toekomstige gebruiksfunctie van de percelen.

In het hierboven vermelde rapport van het actualiserend onderzoek, van 29 december 2020, opgesteld door Grondslag is een standaardrisicobeoordeling aanwezig.

Uit de uitgevoerde standaardrisicobeoordeling blijkt dat de aangetroffen verontreiniging onacceptabele risico's voor de mens (geval A, B en C) en het ecosysteem (geval B en F) oplevert. Geval D en E leveren geen risico's op. Geen van de gevallen levert verspreidingsrisico's op. Bij de risicobeoordeling is uitgegaan van de hoogst gemeten gehalten en het toekomstig gebruik 'wonen met tuin'.

Dit geeft, ons inziens, voor de huidige situatie een vertekend beeld. Bij de huidige ongevoelige situatie (gebruik industrie) is bij geval B en F geen sprake van ecologische risico's en bij geval A en B ook geen sprake van humane risico's. Alleen bij geval C zijn humane risico's niet uit te sluiten, omdat het terrein deels onverhard is.

Gezien de geconstateerde onacceptabele risico's bij geval C dient uiterlijk 4 jaar na de inwerkingtreding van deze beschikking een begin te worden gemaakt met de sanering. Er is sprake van een geval van ernstige bodemverontreiniging waarvan de sanering spoedeisend is.

In verband met bovenstaande beoordeling zijn gebruiksbeperkingen van toepassing. Deze staan verderop in de beschikking.

Beoogde sanering

Toetsingskader

De saneringsdoelstelling dient er volgens artikel 38 van de Wbb primair op gericht te zijn:

- De verontreinigde bodem in ieder geval geschikt te maken voor de gebruiksfunctie.
- Het risico van verspreiding van de verontreiniging zoveel mogelijk te beperken, en.
- De nazorg en gebruiksbeperkingen, bedoeld in artikel 39d van de Wbb zoveel mogelijk te beperken.

In artikel 39 van de Wbb en artikel 6.3 van de Provinciale Milieuverordening Zuid-Holland (PMV) is voorgeschreven waaraan een saneringsplan moet voldoen.

Saneringsmaatregelen

De toekomstige gebruiksfunctie van de onderhavige saneringslocatie is wonen met tuin.

Voorafgaand aan het werk worden de opstallen gesloopt en de aanwezige verhardingen verwijderd. Sloopwerkzaamheden tot in de grond (inclusief verwijderen boomstobben) en verwijderen van verhardingen vallen binnen het saneringsplan. Indien de kwaliteit dit toelaat worden de verhardingen op locatie door een erkende breker onder certificaat gebroken en op locatie of elders hergebruikt. Niet voor hergebruik geschikte verhardingen worden afgevoerd naar een erkend verwerker.

De sterk met minerale olie verontreinigde grond (geval A) wordt middels ontgraving verwijderd. Het aanhangend verontreinigd grondwater wordt daarmee ook verwijderd. Mocht dit voor het grondwater niet het gewenste resultaat leveren, dan wordt na de ontgraving aanvullend verontreinigd grondwater onttrokken.

Als terugsaneerwaarde voor grond en grondwater wordt de interventiewaarde aangehouden. De ontgraving wordt aangevuld met grond van minimaal de kwaliteitsklasse 'wonen'. De omvang van de verontreiniging is door de aanwezig obstakels op en onder het maaiveld, nog niet geheel bekend. Tijdens de sanering zal de definitieve omvang van de verontreiniging en daarmee ook de sanering bekend worden.

De verontreinigingen met zware metalen, PAK en asbest (geval B tot en met F) worden gesaneerd door middel van het aanbrengen van een isolatielaag. Dit betreft een duurzame aaneengesloten afdeklaag ter plaatse van de toekomstige bebouwing en wegen en een leeflaag ter plaatse van tuinen en openbaar groen. Ook kabels, leidingen, riolering en bodemenergie-installaties worden in een schone strook grond gelegd. De gehele locatie zal worden afgedekt met een leeflaag of een afdeklaag. Hierdoor worden contactmogelijkheden met de verontreiniging weggenomen.

De leeflaag is tenminste 1,0 meter dik en bestaat uit grond van minimaal de kwaliteitsklasse 'wonen'. Onder de leeflaag wordt wortel- of wegendoeck gebruikt als signaleringslaag.

De afdeklaag bestaat uit betonvloeren dan wel klinkers met daaronder menggranulaat en een laag schoon zand.

Opgemerkt wordt dat ter plaatse van de woningen met een kruipruimte in het saneringsplan wel voorzien wordt in een 20 centimeter dikke werkvloer van zand van tenminste de kwaliteitsklasse 'wonen', maar niet in een signaaldoeck tussen de oorspronkelijke sterk verontreinigde grond en de werkvloer. Dit is voor ons onacceptabel. Signaaldoeck geeft op lange termijn een duidelijk signaal dat onder de werkvloer van zand sterk verontreinigde grond aanwezig is. Wij hebben daarom een voorschrift opgenomen die het aanbrengen van signaaldoeck in kruipruimtes verplicht.

De gehele ontwikkelingslocatie moet omlaag om een voldoende (verticale) ruimte te creëren om de isolatielaag te kunnen aanbrengen. Daarnaast wordt op een deel van de locatie een waterberging in de ondergrond aangebracht. Hiertoe wordt (sterk verontreinigde) grond ontgraven, herschikt en zo nodig afgevoerd naar een erkend verwerker. Herschikken van verontreinigde grond zal plaatsvinden zo dicht mogelijk bij de locatie van herkomst (met inachtneming van het standstill beginsel) en onder de isolatielaag. Alvorens de verontreinigde grond te herschikken worden de asbestnesten eruit verwijderd en afgevoerd naar een erkend verwerker.

De verontreinigingscontour met asbest dient vooraf aan de sanering definitief te worden vastgesteld (zie voorschrift). Dat deze in dit stadium nog niet geheel bekend is, is geen belemmering voor de voorgenomen saneringsmaatregel. Wel dient na bekendwording van de contour mogelijk een kleine wijziging op het plan te worden doorgevoerd met betrekking tot hergebruik of herschikken van grond binnen de locatie.

Tijdens de sanering loopt de milieukundig begeleider een lijst met aandachtspunten na. Dit is een lijst met mogelijk achtergebleven ondergrondse tanks en locaties waar mogelijk nog (rest)verontreinigingen aanwezig kunnen zijn die niet tijdens het onderzoek aan het licht zijn gekomen. Doordat tijdens de herinrichting grondwerkzaamheden over vrijwel de gehele locatie plaatsvinden, kunnen nog niet bekende verontreinigingen alsnog gesignaleerd worden. Onbekende verontreinigingen, zoals mobiele verontreinigingen, asbestnesten en tanks worden, na melding, alsnog verwijderd. Hiermee wordt de kans zeer gering geacht dat eventueel nog niet bekende verontreinigingen op het terrein achterblijven.

Opgemerkt wordt dat de aangegeven verificatie van het grondwater bij geval A niet geheel conform de BRL6000 is. Bemonstering dient niet alleen 1 maand maar ook 2 maanden na ontgraving plaats te vinden. Daarnaast dienen er twee peilbuizen in de kern van de verontreiniging te worden geplaatst. Wij hebben het na 2 maanden bemonsteren en plaatsen van 2 peilbuizen in de kern als voorschrift opgenomen in deze beschikking.

Verwachte nazorg en gebruiksbeperkingen na sanering (globaal)

Na sanering blijft onder de aangebrachte isolatielaag ernstig verontreinigde grond op de locatie achter, daarom rust een nazorgverplichting op de locatie voor de huidige en toekomstige eigenaren.

De eigenaren (huidige en toekomstige) van de percelen en van de openbare ruimte dienen de verhardingen en leeflaag in stand te houden. De aanwezigheid van de immobiele verontreiniging onder de isolatielagen wordt kadastraal geregistreerd (passieve nazorg).

Tracé nieuwe dijk

Er zijn geen werkzaamheden in de bodem ter plaatse van de nieuwe dijk (zuidelijke puntje saneringslocatie) gepland. Tijdens de sanering dient rekening gehouden te worden met de aangebrachte isolatielaag (de nieuwe dijk), deze dient in stand te worden gehouden.

Beoordeling saneringsplan

Het saneringsplan voldoet, met inachtneming van de voorschriften, aan de eisen die bij of krachtens de Wbb zijn gesteld.

Voorschriften

Op grond van artikel 39, lid 2 van de Wet bodembescherming hebben wij de volgende voorschriften aan onze instemming verbonden:

Voorschrift met betrekking tot saneringsmaatregelen

De volgende voorschriften dienen in aanvulling op of anders dan voorgesteld in het saneringsplan te worden opgevolgd:

- Op het locatiedeel, waar in het onderzoek van 20 mei 2021 asbesthoudend materiaal is aangetroffen, dient aanvullend op asbest te worden onderzocht. Hierbij kunnen de locatiedelen waar reeds asbest boven de interventiewaarde is vastgesteld buiten beschouwing worden gelaten. Op de overige delen dient aanvullend onderzoek (maaiveld en grond) te worden uitgevoerd nadat de verhardingslagen zijn verwijderd en voorafgaand aan de bodemsanering.
- Ter plaatse van de met minerale olie verontreinigde grond in gehalten onder de interventiewaarde (restverontreiniging geval A) dient, als sprake is van een tuin of openbaar groen, een leeflaag van 1,0 meter dikte van grond met klasse 'wonen' te worden gerealiseerd.
- Ter plaatse van de toekomstige bebouwing met kruipruimte dient onder de werkvloer van 20 centimeter zand (van tenminste de kwaliteitsklasse 'wonen') een signaleringsdoek te worden aangebracht.
- Tijdens de sanering dient, conform het besluit van 16 december 2009 met kenmerk PZH-2009-147317823, rekening gehouden te worden met de aangebrachte isolatielaag ter plaatse van de nieuwe dijk, deze dient in stand te worden gehouden.
- Het grondwater bij geval A dient ook 2 maanden na de grondsanering te worden bemonsterd. In de kern van de verontreiniging dienen twee peilbuizen geplaatst te worden.

Voorschrift met betrekking tot saneringsuitvoering

De sanering wordt uitgevoerd overeenkomstig:

- De Beoordelingsrichtlijn uitvoering bodemsanering: BRL SIKB 7000 van de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB).
- Het SIKB protocol 7001: Uitvoering van landbodemsanering met conventionele methoden.

Voorschrift met betrekking tot melden

De melder dient de volgende mijlpalen in het saneringsproces te melden aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (www.ozhz.nl):

- Datum start sanering: 10 werkdagen voor de feitelijke aanvang van de werkzaamheden.
- Datum bereiken einddiepte: uiterlijk 2 werkdagen voor het bereiken van de einddiepte.
- Beëindiging sanering (grond- en/of grondwater): uiterlijk 1 week na beëindiging.

De melder dient binnen 3 maanden na de beëindiging van de saneringswerkzaamheden een saneringsverslag in te dienen bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid.

Voorschrift met betrekking tot opslag en aan- en afvoer van grond

Voor de opslag en aan- en afvoer van grond geldt het volgende:

- Het is niet toegestaan een depot voor de opslag van bij de sanering vrijkomend materiaal in werking te hebben na het beëindigen van de grondsanering.
- Het is niet toegestaan partijen verontreinigde grond van verschillende kwaliteit en samenstelling te mengen.

- Partijen verontreinigde grond dienen naar aard, samenstelling en verontreiniging in te onderscheiden deelpartijen te worden opgeslagen. Tussen deze deelpartijen dient een afstand van ten minste een meter te worden aangehouden of een fysieke scheidingswand te worden aangebracht.
- Vrijgekomen asbesthoudende grond of bodemmateriaal dient uiterlijk 4 werkweken na het vrijkomen afgevoerd te worden naar een erkende verwerker.
- Indien partijen grond van buiten de locatie, op de locatie worden toegepast dient een melding volgens het Besluit bodemkwaliteit te worden gedaan. Op deze melding dient expliciet te worden aangegeven dat de partij wordt toegepast ter plaatse van een saneringslocatie.

Voorschrift met betrekking tot milieukundige begeleiding

De werkzaamheden worden milieukundig begeleid. De milieukundige begeleiding wordt uitgevoerd overeenkomstig:

- De beoordelingsrichtlijn milieukundige begeleiding: BRL SIKB 6000 van de SIKB.
- Het SIKB-protocol 6001: Milieukundige begeleiding en evaluatie landbodemsanering met conventionele methoden van de SIKB.

Gebruiksbeperkingen

Bij de huidige inrichting en het huidige gebruik van de locatie gelden voor deze locatie gebruiksbeperkingen. Wijzigingen in gebruik van de bodem of omstandigheden op de locatie kunnen van invloed zijn op humane, ecologische en verspreidingsrisico's en daarmee op de spoedeisendheid van de sanering, zolang de verontreiniging aanwezig is.

De volgende gebruiksbeperkingen gelden:

- Bij werkzaamheden ter plaatse van de asbestverontreiniging (geval C) dient rekening gehouden te worden met de humane risico's. Op de locatie mag niet, zonder melding en zonder voorzorgsmaatregelen, worden gemaaid, vegetatie worden verwijderd, gegraven of andere handelingen worden verricht, waarbij de asbest uit de bodem vrij kan komen.
- Werkzaamheden of (functie)wijzigingen op de locatie mogen niet leiden tot toename van de contactmogelijkheden met de verontreiniging (direct of indirect contact), welke een mogelijke herziening van de spoedeisendheid van de sanering noodzakelijk maken.
- Werkzaamheden of (functie)wijzigingen mogen pas worden uitgevoerd na schriftelijke instemming van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid namens Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.
- Wijzigingen in het gebruik van de bodem of de omstandigheden op de locatie die van invloed kunnen zijn op de contactmogelijkheden met de verontreiniging dienen schriftelijk gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid.

Kadastrale registratie en publicatie

De beschikking heeft betrekking op de volgende percelen. Deze percelen samen betreffen de herontwikkelingslocatie.

Kadastrale gemeente	Sectie	Nummer
Hardinxveld-Giessendam	D	1994, 1995, 2482, 2648, 2746, 2747, 2868, 3034, 3322, 3323, 3324, 3325, 3587, 3588, 3590, 3645, 3646 (allen geheel)
Hardinxveld-Giessendam	D	2398, 3591 (allen deels)
Hardinxveld-Giessendam	E	1162, 1291 (allen deels)

Registratie en publicatie

Op de locatie is sprake van zes gevallen van ernstige bodemverontreiniging. Daarom vloeien uit deze beschikking publiekrechtelijke beperkingen voort zoals bedoeld in de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Wkpb), het Aanwijzingsbesluit Wkpb op grond van artikel 55 Wbb. Het betreft de volgende kadastrale percelen. In het kadaster wordt de contour van de interventiewaarde rond de zes gevallen samen geregistreerd.

Kadastrale gemeente	Sectie	Nummer
Hardinxveld-Giessendam	D	3322, 3645, 3323, 2747, 2746, 1994, 3324, 2482, 2648 (allen gedeeltelijk)

Aansprakelijkheid

Wij nemen het besluit op grond van door de indiener aangeboden gegevens. Indien blijkt dat deze gegevens onjuist en/of onvolledig zijn, is de provincie Zuid-Holland niet aansprakelijk voor de schade die als gevolg daarvan ontstaat, noch voor de kosten van een eventueel uit te voeren sanering.

De provincie Zuid-Holland is eveneens niet aansprakelijk voor schade ontstaan aan onroerende zaken als gevolg van de saneringsmaatregelen.

Besloten te Dordrecht op 1 juni 2021

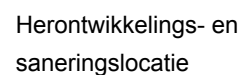
Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

De beschikking wordt verzonden aan:
Grondslag B.V.

Een afschrift van de beschikking wordt verzonden aan:
Gebroeders Blokland B.V.
Eigenaren grond
Waterschap Rivierenland
Gemeente Hardinxveld-Giessendam
Provincie Zuid-Holland
Bestuursrechtelijk Adviesburo Menhart
Kadaster (digitaal)

Bijlage 1: situatietekening met ligging geval van bodemverontreiniging en saneringslocatie
Bijlage 2: Behandeling zienswijzen

Bijlage 2: Behandeling zienswijzen

Gedurende de termijn dat de ontwerpbeschikking ter inzage heeft gelegen zijn van Bestuursrechtelijk Adviesburo Menhart, namens zijn cliënten (hierna Menhart), zienswijzen ontvangen in een brief van 12 maart 2021 (abusievelijk gedateerd 12 maart 2019) zonder kenmerk en een brief van 30 april 2021 zonder kenmerk. De brief van 12 maart 2021 betreft een voorlopige zienswijze respectievelijk bedenkingen op het saneringsplan waarvan de gronden nog nader worden aangevoerd. De brief van 30 april 2021 betreft de nader aan te voeren gronden.

Op de volgende data zijn zienswijzen op het (voor)ontwerp bestemmingsplan gegeven:

- 3 december 2019 Inspraakreactie project;
- 15 juli 2020 voorlopige zienswijze;
- 28 juli 2020 aanvullende zienswijze.

Adviesburo Menhart verzoekt ons ook de inhoud van deze zienswijzen als hier herhaald en ingelast te beschouwen en volledig te betrekken bij onze afweging. Dit geldt ook voor de aanvullende gronden beroep en aanvullend verzoek om voorlopige voorziening van 27 maart 2021 die is ingediend bij de Raad van State.

De cliënten hebben hun eigendommen langs de Rivierdijk en direct aansluitend aan het toekomstig woongebied. Die eigendommen bestaan uit woningen met tuinen, die met bebouwing onderaan het dijklichaam van de Rivierdijk zijn gesitueerd, in de huidige situatie reeds beneden het peil van de aangrenzende gronden waar de sanering gaat plaatsvinden. De cliënten betreffen volgens ons derhalve belanghebbenden.

Hieronder behandelen wij de zienswijzen. De zienswijzen zijn samengevat naar onderwerp.

1) zaken die vallen buiten procedure saneringsplan

1a) Zienswijzen die volgens ons geen betrekking hebben op het saneringsplan

In de zienswijzen op het bestemmingsplan staan zaken die niet gaan over de bodemverontreiniging of het saneringsplan, zoals

- procedure bestemmingsplan, M.E.R.,
- bestemmingen, type woningen,
- verkeer, infrastructuur, parkeren,
- groen, flora en fauna,
- veiligheid en veiligheidsrapport,
- peil- en bouwhoogte, peilverschillen, grondstabiliteit, zetting (o.a. als gevolg van bouwactiviteit en grondwateronttrekking), stabiliteit Rivierdijk,
- bouwactiviteiten,
- geur (zonder relatie bodemverontreiniging),
- geluid,
- luchtkwaliteit (zonder relatie bodemverontreiniging), uitstoot stikstof (stikstof belasting natuurgebied de Biesbosch),
- waterhuishouding en geohydrologische effecten (zonder relatie bodemverontreiniging), riolering, (effect van) bemaling, verdroging, grondwatervoorraad, bescherming waterkering, open en gesloten bodemenergiesystemen en
- planschade.

Deze zaken worden niet in onze afweging van de bodemverontreiniging en het saneringsplan meegenomen. Dit valt namelijk buiten het afwegingskader van de Wet bodembescherming (hierna Wbb) voor een bodemverontreiniging en een saneringsplan.

Daarnaast merken wij op dat voor de volgende zaken een aparte melding of vergunning met eigen procedure nodig is:

- Voor melding/ vergunning van grondwateronttrekkingen verwijzen wij naar de Waterwet. In de Waterwet staan een drietal type grondwateronttrekkingen en hiermee verband houdende infiltraties die onder de bevoegdheid van de provincie vallen. Andere grondwateronttrekkingen en infiltraties vallen onder de bevoegdheid van het waterschap (regionale wateren) of (voor Rijkswateren) de minister van Infrastructuur en Milieu. In de keur van het waterschap is bepaald in welke gevallen een watervergunning is vereist en in welke gevallen algemene regels (inclusief meldplicht) gelden. Het hangt er dus wel vanaf wat voor onttrekking dit is.
- Voor een open bodemenergiesysteem (artikel 6.4 van de Waterwet) dient een aparte vergunning te worden aangevraagd bij Omgevingsdienst Haaglanden/ de provincie Zuid-Holland.
- In de Wet natuurbescherming is bepaald dat indien op voorhand niet kan worden uitgesloten dat een project significante gevolgen heeft voor een Natura 2000 gebied, daarvoor een vergunning nodig is. Omgevingsdienst Haaglanden is namens de provincie Zuid-Holland de dienst die deze aanvragen in behandeling neemt. Ook de stikstofgevolgen van een sanering vallen hieronder. Met onze beschikking toetsen wij niet aan de Wet natuurbescherming, enkel aan de Wbb. Het kan zijn dat wij instemmen met een sanering die op basis van andere regelgeving niet mogelijk is. Zie ook hieronder zienswijze 1b.

Gelet op het vorenstaande zullen wij in de beantwoording van de zienswijzen dan ook niet verder ingaan op de zienswijzen die betrekking hebben op de bovengenoemde onderwerpen.

1b) afstemming met omgevingsvergunning

Voor Menhart is het volstrekt onduidelijk of het gedeelte van de aanvraag om een omgevingsvergunning wat betrekking heeft op de bodemactiviteiten overeenkomt met de op 26 augustus 2020 gedane melding (art. 28 Wbb) om de melding op juistheid en volledigheid te kunnen beoordelen. Die informatie blijkt niet uit het ontwerpbesluit.

Antwoord:

Bij het toetsen van de melding (en het saneringsplan) op juistheid en volledigheid moet gekeken worden naar de Wbb en de Provinciale Milieuverordening. Uit deze toetsing blijkt dat de melding (en het saneringsplan) voldoet aan de vereisten uit de Wbb en de Provinciale Milieuverordening. Tijdens de uitvoer van de sanering kunnen onze toezichthouders controleren of de sanering conform saneringsplan, voorschriften van de beschikking en eventuele gemelde en door ons ingestemde wijzigingen, wordt uitgevoerd. Het is aan de initiatiefnemer om de plannen en vergunningen (deze beschikking is ook een soort vergunning) op elkaar af te stemmen.

1c) afstemming met bestemmingsprocedure

Menhart geeft aan dat uit het ontwerpbesluit blijkt dat wij niet op de hoogte zijn dat B&W van Hardinxveld-Giessendam de betrokken en verantwoordelijke bestuursorganen (waaronder Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland) niet, voorafgaand aan het nemen van het besluit om geen M.E.R.-procedure in te stellen, heeft geconsulteerd of betrokken.

Antwoord:

Het klopt dat de behandelend ambtenaren van voorliggende melding als bedoeld in artikel 28 van de Wbb (melding bodemverontreiniging en saneringsplan) niet op de hoogte waren. Zij zijn namelijk niet betrokken zijn bij de procedure van het bestemmingsplan. De Wbb procedure heeft een eigen grondslag en wordt dan ook apart van de bestemmingsplanprocedure gevoerd om de rechtszekerheid te waarborgen.

Daarnaast merken wij op dat OZHZ besluiten in het kader van de Wbb namens Gedeputeerde Staten van de Provincie Zuid-Holland (hierna: GS) neemt. Gelet op de eenduidigheid zal hieronder nog alleen over GS worden gesproken.

2) Bodemonderzoek onvoldoende

Volgens Menhart is het bodemonderzoek onvoldoende. Het betreft de volgende punten:

2a) omvang groter dan aangegeven

Volgens Menhart is de omvang van de bodemverontreiniging beduidend groter dan de omvang, die met de zeven rapporten is vastgesteld. De verontreiniging bevindt zich op de voormalige bedrijfslocatie, de zwaar verontreinigde uiterwaard en het nieuw aangebrachte, ernstig verontreinigde en het tot dusverre nog niet uitgeloopte dijklichaam. Het dijklichaam is gemaakt van ernstig verontreinigd slib afkomstig uit de 'Beneden-Merwede' en enkele insteekhavens.

Antwoord:

Wij kunnen alleen besluiten op hetgeen wat binnen de in het saneringsplan aangegeven locatie valt. Verontreinigingen buiten de saneringslocatie kunnen niet worden meegenomen in de beschikking. Binnen de saneringslocatie is op basis van de ingediende onderzoeken vastgesteld waar de grond en/of het grondwater sterk verontreinigd (gehalten boven de interventiewaarde) is. Pas als sprake is van een sterke verontreiniging in minimaal 25 m³ grond of in een poriënverzadigd bodemvolume van minimaal 100 m³ grondwater, wordt gesproken van een geval van ernstige bodemverontreiniging. De in de onderzoeken naar voren gekomen lichte tot matige verontreinigingen zijn wel beoordeeld, maar worden niet genoemd in de beschikking. Lichte en matige verontreinigingen vormen over het algemeen geen geval van ernstige bodemverontreiniging (Circulaire bodemsanering juli 2013) en hier geldt geen saneringsplicht voor.

Wij merken op dat aan de zuidzijde van de locatie twee appartementen staan gepland nabij de nieuwe dijk. Omdat er (zie dwarsprofielen in bijlage 2 van het saneringsplan) niet gegraven wordt in de dijk hadden wij geen aandacht aan dit stuk dijk besteed. We hadden dit gedeelte echter wel moeten meenemen in onze overwegingen. Daarom vullen wij onze beschikking aan met de volgende tekst:

Op 18 juli 1996 heeft de Gedeputeerde Staten met hun beschikking met kenmerk DWM121868 vastgesteld dat ter plaatse van een deel van de voorgenomen dijkversterking te Hardinxveld-Giessendam sprake is van een geval van verontreiniging. Daarnaast is ingestemd met een deelsaneringsplan dat moet leiden tot isolatie van de verontreiniging.

In de periode van oktober 1997 tot en met december 1999 heeft er een dijkversterking plaatsgevonden, waarbij ten zuiden van het toekomstige woongebied (voormalige bedrijfslocatie) een nieuwe dijk is aangelegd. Voor aanleg van de dijk is een groot gedeelte van het verontreinigde slib (voormalig waterbodem) verwijderd. Het dijklichaam is op de nog achtergebleven verontreinigde slib geplaatst en afgewerkt met een ondoorlatende kleilaag met een minimale dikte circa 70 cm tot 2 m. Door middel van het dijklichaam wordt direct contact met de onderliggende verontreinigde bodem uitgesloten. Tijdens het vooronderzoek is aangetoond dat de verontreinigingen in het slib immobiel zijn en niet tot nauwelijks uitloggen. Het dijklichaam zelf is voor directe instroming van rivierwater en neerslagwater afgesloten door de ondoorlatende deklaag van klei.

Op 16 december 2009 heeft de Gedeputeerde Staten per beschikking met kenmerk PZH-2009-147317823 ingestemd met de deelsanering.

Er zijn geen werkzaamheden in de bodem ter plaatse van de nieuwe dijk (zuidelijke puntje saneringslocatie) gepland. Tijdens de sanering dient rekening gehouden te worden met de aangebrachte isolatielaag (de nieuwe dijk), deze dient in stand te worden gehouden.

Zoals hierboven te lezen is, klopt de aanname niet dat het dijklichaam is gemaakt van ernstig verontreinigd slib. Het verontreinigde slib uit de 'Beneden-Merwede' en enkele insteekhavens is, volgens het evaluatieverslag van de dijkversterking (archiefstuk D-16-1567552), afgevoerd naar de stortlocatie "de Papegaaiebek". De dijk dekt wel de nog achtergebleven verontreinigd slib (voormalige waterbodem) in de ondergrond af.

2b) dioxine en PCB's niet onderzocht

Volgens een krantenartikel ('De Gelderlander' d.d. 18-08-'20, AD d.d. 08-12-'20) is de stof dioxine en PCB's waarschijnlijk vroeger door lozingen in de rivieren met hoogwater in de uiterwaarden terechtgekomen. In een aantal uiterwaarden is zowel de grond als het vee (vlees) vervuild met dioxines. Het betreft onder andere uiterwaarden binnen het stroomgebied van de rivier de 'Waal'. Diezelfde hoge concentraties bevinden zich waarschijnlijk ook onder het nieuw te ontwikkelen woongebied 'IJzergieterij', alsook in het nieuwe dijklichaam dat het woongebied omsluit.

Nergens blijkt uit de onderzoeken of het historisch onderzoek, dat hoge concentraties van deze giftige stoffen binnen het totale onderzoeksgebied zijn aangetroffen en in het saneringsplan zijn begrepen. Onderzoek daarnaar lijkt in het geheel ten onrechte niet te hebben plaatsgevonden.

Antwoord:

De uiterwaarden van het projectgebied "IJzergieterij" is niet vergelijkbaar met de uiterwaarden in de krantenartikelen. De uiterwaarden in de krantenartikelen betreffen natuurgebieden met natuurlijke kleibodems waar (wild)vee graast en waar de getijden nog van invloed zijn. De uiterwaard van de "IJzergieterij" is sinds circa de jaren 1930 in gebruik genomen voor industriële doeleinden en opgehoogd. Dit is terug te zien in de boorstaten van de locatie zoals opgenomen in de diverse onderzoeken. De getijden zullen minimale invloed hebben gehad op deze industrieel gebruikte uiterwaarden. Derhalve is de kans klein dat dioxine zich hebben kunnen afzetten in dit gebied, zoals in de krantenartikelen is verwoord. Dioxines hechten zich zeer goed aan bodemdeeltjes, daarom zal deze stof zich niet of nauwelijks in het grondwater bevinden.

PCB's (polychloorbifenylen) zijn wel onderzocht, deze zitten sinds 2008 in het standaard pakket voor bodemonderzoek. PCB's zijn niet in gehalten boven de interventiewaarde aangetoond in de grond.

2c) PFOA en PFAS niet onderzocht

Datzelfde geldt PFOA voor de stoffen PFOA en PFAS. Volgens Adviesbureau Menhart is PFAS een niet genormeerde stof en mag daarom niet voorkomen in de grond, totdat er een norm is gesteld.

Verder wordt het krantenartikel van 30 mei 2020 in het AD aangehaald. Hierin staat dat vanwege de aanwezigheid van PFOA/PFAS in de bodem van de haven in Boven-Hardinxveld op ongeveer 1,5 km afstand van de 'IJzergieterij' en de onduidelijke regelgeving rond het verwerken en afvoeren van de bagger-grond, de reconstructiewerkzaamheden aldaar een jaar later dan gepland van start zijn gegaan. Het in het slib aangetroffen perfluorooctaan zuur mag niet worden vervoerd.

In het historisch onderzoek is volgens Mehnart hier geheel aan voorbij gegaan en er is geen onderzoek naar verricht.

Antwoord:

De stoffen PFOA en PFAS zijn meegenomen in het actualiserend en nader bodemonderzoek van 29 december 2020 van Grondslag. Voor deze stoffen is zowel landelijk beleid (zie www.bodemplus.nl) als lokaal beleid (zie www.ozhz.nl/dossiers/pfoa-in-de-bodem/) vastgesteld. De gemeten waarden zitten ver onder de INEV (Indicatieve Niveaus voor Ernstige Verontreiniging, ook wel voorlopige interventiewaarden), onder de norm voor hergebruik en sluiten aan bij de verwachtingskaart van dit gebied. Bij deze gehalten is de stof niet of nauwelijks in het grondwater te verwachten.

2d) invoereisen Sanscrit

Menhart vraagt zich af of naar aard en omvang voldoende boringen (van voldoende diepte) zijn verricht om te voldoen aan de minimale eis die het softwareprogramma Sanscrit stelt aan de invoerparameters.

Humane risico's blijken te zijn vastgesteld, maar kennelijk slechts voor asbest en niet voor hier bovengenoemde andere stoffen.

Antwoord:

Voor bodemonderzoek wordt in de NEN5740 een minimale eis aan het aantal boringen en analyses gesteld. De gezamenlijke onderzoeken voldoen aan deze eis.

Uit de beschikbare gemeten gehalten dient volgens Sanscrit de meest representatieve waarde te worden geselecteerd. Waarbij rekening dient te worden gehouden met de relatie tussen de diepte van de aangetroffen verontreinigingen en de hiervoor relevante blootstellingsroutes. Sanscrit geeft aan dat voor een relevant deel van het geval het gemiddelde van alle monsters met een concentratie boven de tussenwaarde kan worden genomen. Asbest maakt overigens geen onderdeel uit van de webapplicatie Sanscrit en dient afzonderlijk te worden beoordeeld op basis van bijlage 3 van de Circulaire bodemsanering juli 2013.

In het rapport van het actualiserend en nader onderzoek (Grondslag; 29 december 2020) zijn de risicobeoordelingen opgenomen, die in deze beschikking verder zijn beoordeeld.

Alleen gehalten boven de interventiewaarde kunnen risico's opleveren (met uitzondering van enkele stoffen waarvoor combinatietoxicologie mogelijk is). De stoffen PCB's, PFOA en PFAS zijn in de grond gemeten in gehalten die ruim onder de interventiewaarde liggen, derhalve zijn deze stoffen niet meegenomen in de risicobeoordeling.

2e) OZHZ (hierna: GS) had zelf onderzoek moeten uitvoeren

Gelet op bovenstaande had GS uit een oogpunt van zorgvuldigheid en zorgplicht zelf (bodem)onderzoek binnen het gebied uit moeten laten voeren. Niet is aangetoond, ook niet door middel van de zeven rapportages dat de risico's van verspreiding beperkt zijn en blijven.

Antwoord:

Wij zijn bevoegd om op basis van de ingediende bodemonderzoeken een besluit te nemen. In de overweging van het besluit staat aangegeven dat wij vinden dat het bodemonderzoek voldoet aan de daartoe bij of krachtens de Wbb gestelde eisen. Wij zien daarom geen enkele aanleiding om zelf onderzoek uit te laten voeren door een onafhankelijk bureau of aanvullend onderzoek te eisen van de melder. Overigens zijn de bodemonderzoeken uitgevoerd door een hiertoe erkend, gecertificeerd en onafhankelijk adviesbureau.

Wij zijn van mening dat met de ingediende rapportages voldoende beeld is verkregen van de bodemverontreinigingen. Geen van de bodemverontreinigingen geeft aanleiding om risico's van verspreiding te vermoeden. Dit wordt ook bevestigd door de uitgevoerde risicobeoordeling (Sanscrit).

2f) onderzoek indiener is leidend

Menhart constateert dat GS zich volstrekt geen beeld heeft gevormd van de feitelijke situatie ter plaatse en dus geen zelfstandig feitelijk onderzoek heeft verricht, maar dat de ontwerpbeschikking tot stand is gekomen op basis van de gedane melding, de zeven onderzoeksrapporten, die in opdracht van Gebr. Blokland B.V. zijn uitgebracht en het saneringsplan, dat is overgelegd.

Het genoemde aantallen gevallen en de aangetroffen gehalten aan asbest zouden hebben geleid tot de conclusie, dat de sanering spoedeisend is, terwijl dit slechts gebaseerd is op locatiespecifiek onderzoek en niet gefundeerd wordt op generiek bodemonderzoek van het gehele toekomstige plangebied.

Antwoord:

Zoals hierboven verwoord, hebben wij ons een beeld gevormd van de feitelijke situatie ter plaatse op basis van de ingediende onderzoeken en het saneringsplan die zijn uitgevoerd en opgesteld door onafhankelijke adviesbureaus.

Ondanks dat de onderzoeken zich voornamelijk hebben gericht op verdachte deellocaties, is van de gehele locatie ook een algemeen (generiek) beeld ontstaan van de bodemkwaliteit van het gehele toekomstige plangebied.

In de onderzoeken zijn namelijk naast de boringen die geanalyseerd zijn op specifieke verontreinigende stoffen ook boringen buiten de deellocaties geplaatst en zijn de boringen van zowel de deellocaties als buiten de deellocaties onderzocht op een generiek analysepakket conform de NEN5740. Wij hebben, op basis van het geheel aan generieke en locatiespecifieke informatie, besloten dat op de locatie zes gevallen van ernstige bodemverontreiniging aanwezig zijn.

2g) conclusie onderzoek schiet te kort

Het onderzoek is te beperkt van opzet geweest, is onvoldoende inzichtelijk en geeft daardoor derhalve ten onrechte geen representatief beeld van de aanwezige verontreinigingen binnen het totale gebied, zoals bedoeld in artikel 1 Wbb. Aldus voldoen de locatie-specifiek uitgevoerde onderzoeksrapporten niet aan de daartoe bij of krachtens de Wbb gestelde eisen en kunnen en mogen deze niet aan het bestreden ontwerpbesluit ten grondslag worden gelegd.

Antwoord:

Zoals hierboven aangegeven en uitgelegd delen wij deze mening niet. Volgens ons voldoet het onderzoek aan de daartoe bij of krachtens de Wbb gestelde eisen en is toereikend om tot het voorliggende besluit te komen.

3) Keuze saneringsvariant

3a) geen inzicht in kostenafweging saneringsvariant en lichtzinnige afweging

De voorgestane wijze van saneren is volgens Menhart lichtzinnig beoordeeld. Daarnaast is Menhart van mening dat er geen evenwichtige afweging is gemaakt van belangen, omdat voor een relatief goedkope saneringsvariant is gekozen.

In het saneringsplan wordt gesteld dat het ontgraven en afvoeren van vervuilde grond geen haalbare kaart is voor de ontwikkeling van de locatie. Ten aanzien van de voorgestelde en gekozen wijze van saneren -leeflaag en afdekken- is de financiële haalbaarheid doorslaggevend geweest en duidelijk niet de volksgezondheidsrisico's en het milieu in het algemeen.

De locatie 'IJzergieterij' is een voormalige bedrijfslocatie, die al jarenlang in onbruik is en waarvan de gronden reeds zijn afgeschreven. Nergens uit blijkt dat er een adequate toetsing heeft plaatsgevonden omtrent de financiële haalbaarheid van ontgraven en afvoeren in relatie tot de uiteindelijke opbrengstwaarde van de grond. Menhart ontbreekt het aan inzicht in de haalbaarheid en de kostenberekening in verhouding tot de uiteindelijke opbrengsten en de winstmarges op de ontwikkeling van het gehele plangebied, waarvoor de sanering geldt. Volgens Menhart worden belangen van omwonenden niet meegenomen in deze wijze van saneren. Derhalve ontbreekt volgens Menhart een deugdelijke afweging.

Antwoord:

Het klopt dat de keuze van de saneringsvariant met weinig diepte is afgewogen. Volgens ons is een diepgaande afweging niet nodig. Sinds 2001 is functiegericht en kosteneffectief saneren mogelijk. Functioneel of functiegericht saneren houdt in dat een bodemsanering uitgevoerd wordt op basis van de huidige of de toekomstige gebruiksfuncties. Dit in tegenstelling tot het oude standpunt van voor 2001 van het multifunctioneel saneren (alle verontreinigingen verwijderen). De reden van de beleidsaanpassing in 2001 is economisch, waarbij er nu meer wordt gekeken naar de milieuhygiënische risico's die de verontreinigingen vormen in combinatie met het huidige bodemgebruik.

Bij immobiele verontreinigingen ligt de nadruk op het functiegericht saneren, terwijl bij mobiele verontreinigingen de kosteneffectiviteit van de sanering een centrale rol kan spelen (Circulaire bodemsanering juli 2013). Volgens het saneringsplan wordt de potentieel mobiele verontreiniging verwijderd. De immobiele verontreiniging wordt geïsoleerd met een leeflaag dan wel afdeklaag. Dit betreft een standaardaanpak. Dat het een standaard aanpak is, wordt ook onderbouwd met het feit dat dit type saneringen ook past binnen de BUS-melding systematiek (Besluit Uniforme Saneringen). Omdat de in het saneringsplan voorgestelde saneringswijze gangbaar en standaard is, is volgens ons weinig tot geen afweging van de kosten en baten nodig.

Het is daarnaast toegestaan om voor een relatief goedkope saneringsvariant te kiezen, zolang de sanering voldoet aan artikel 38 van de Wbb.

Bij de beoordeling van het saneringsplan is door ons ook gekeken naar de belangen van omwonenden voor zover dit de milieuhygiënische gevolgen van de sanering betreffen, zoals eventuele locatie-overschrijdende verspreiding van verontreiniging en humane risico's als gevolg van de verontreinigingen. Dit wordt ook verderop behandeld.

Bij het beoordelen van het saneringsplan is door ons grofweg ingeschat of een saneringsvariant haalbaar is. Of het daadwerkelijk haalbaar is betreft uiteindelijk het risico van de initiatiefnemer. Wij zijn van mening dat de saneringsvariant technisch haalbaar is. Wij zien op voorhand geen reden waarom de potentieel mobiele verontreiniging niet ontgraven kan worden en er geen isolatielaag zou kunnen worden aangebracht. Aanvullend merken we wel op dat bij de beoordeling van een dergelijk plan we alleen moeten kijken of het voldoet aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Het beoordelen van de haalbaarheid van een saneringsvariant valt buiten de reikwijdte van de beoordeling. Gelet daarop heeft er dan ook geen daadwerkelijke haalbaarheidstudie plaatsgevonden.

Mocht de voorgestelde sanering niet haalbaar blijken (om technische, vergunnings- of andere redenen) dan dient een nieuw saneringsplan ingediend te worden of indien het een beperkte wijziging betreft, dient een wijziging op het saneringsplan te worden ingediend.

3b) saneringsvariant toereikend voor veilige en duurzame woonlocatie

Volgens Menhart is het onzeker en/of onduidelijk of de saneringsvariant toereikend is om veilig en duurzaam wonen op zo'n ernstig verontreinigde bodem (incl. grondwater) te waarborgen.

Doordat volgens Menhart het bodemonderzoek onvoldoende is en mogelijk humane risico's voor andere stoffen dan asbest aanwezig zijn, is Menhart van mening, dat ten onrechte in deze procedure wordt gekozen voor 'sanering' middels isolatie en het aanbrengen van een leef- en deklaag. De ernstige verontreiniging blijft alsdan voortduren, terwijl dit geenszins in overeenstemming is met het karakter en het systeem van de Wbb. Het gehele terrein, inclusief de omdijking, is zodanig ernstig verontreinigd dat veilig en gezond wonen binnen dit toekomstig woongebied en aansluitend daaraan onvoldoende wordt geborgd door het verbinden van voorschriften aan de (ontwerp)beschikking.

Antwoord:

In punt 2 is het bodemonderzoek en de risicobeoordeling behandeld. Volgens ons voldoet het onderzoek aan de daartoe bij of krachtens de Wbb gestelde eisen en is toereikend om tot het voorliggende besluit te komen. Hieronder geven wij aan waarom volgens ons wel de in het saneringsplan aangegeven saneringsvariant kan worden gekozen en daarmee het woongebied toereikend wordt gesaneerd.

Volgens de Wbb (paragraaf 3) dient met de sanering de bodem ten minste geschikt te worden gemaakt voor de functie die het na de sanering krijgt, waarbij het risico voor mens, plant of dier als gevolg van blootstelling aan de verontreiniging zoveel mogelijk wordt beperkt, het risico van verspreiding zoveel mogelijk wordt beperkt en de nazorg en beperkingen zoveel mogelijk wordt beperkt (artikel 38 lid 1 van de Wbb). Uitwerking van deze wet is te vinden in de Circulaire bodemsanering (1 juli 2013).

Hierin staat aangegeven dat sanering van immobiele verontreinigingen kan plaatsvinden door middel van het isoleren van de verontreiniging door het aanbrengen van een leeflaag of andere duurzame afdeklaag. Dat in veel gevallen volstaat met het aanbrengen van een leeflaag. Dat voor de bodemfuncties 'wonen met tuin', 'plaatsen waar kinderen spelen', 'groen met natuurwaarden', en 'ander groen' het aanbrengen van een leeflaag geldt als standaardaanpak. Dit wordt toegepast op de immobiele verontreiniging met metalen, PAK en asbest.

Daarnaast kan sanering ook plaatsvinden door het afgraven van de verontreinigde grond of het verwijderen van de verontreinigende stoffen uit de grond of het grondwater. Dit wordt toegepast op de (potentieel) mobiele verontreiniging met minerale olie. De omvang van de sterke verontreiniging wordt geschat op circa 195 m³ en bevindt zich niet of nauwelijks in het grondwater. De verontreiniging wordt volgens het saneringsplan verwijderd tot onder de interventiewaarde (tot er geen sterke verontreiniging meer is). Dit betekent dat mogelijk een beperkte restverontreiniging in de bodem (onder de leeflaag) achterblijft. Bij een beperkte restverontreiniging zal er naar verwachting nauwelijks sprake zijn van verspreiding. Volgens de circulaire is bij dit saneringsresultaat na afloop van de sanering geen monitoring noodzakelijk, omdat er geen verspreidingsrisico's zijn. Na de sanering wordt de kwaliteit van het grondwater geverifieerd om te bevestigen of inderdaad sprake is van een beperkte restverontreiniging.

De sanering is volgens ons derhalve toereikend voor het toekomstig gebruik.

3c) Zorgplicht, artikel 13 van de Wbb, in relatie tot niet verwijderen bodemverontreiniging

Omdat de verontreiniging niet wordt opgeruimd, maar wordt geïsoleerd wordt volgens Menhart niet voldaan aan de zorgplicht uit de Wbb (art. 13).

Antwoord:

De Zorgplicht uit artikel 13 van de Wbb is alleen van toepassing op nieuwe gevallen van bodemverontreiniging, dit zijn bodemverontreinigingen die ontstaan zijn na 1987 (en voor asbest na 1993). De beschikte verontreinigingen zijn oude gevallen van bodemverontreiniging waarop de saneringsparagraaf (paragraaf 3) uit de Wbb van toepassing is. Het saneringsplan voldoet aan de wet- en regelgeving die uit deze paragraaf volgt.

3d) belangen omwonenden niet meegenomen

Wanneer sprake is van een ernstig geval van bodemverontreiniging, zoals in de onderhavige kwestie, oefent volgens Menhart de overheid enige regie en controle uit ten aanzien van de sanering van en (na) zorg voor de saneringslocatie. GS stelt bij beschikking vast dat sprake is van een dergelijke ernstig geval en dat bepaalde saneringsmaatregelen moeten worden getroffen (saneringsplan) overeenkomstig de voorschriften die aan de instemming zijn verbonden. Aan de verantwoordelijkheid voor die beschikking qua inhoud en strekking kan GS zich niet onttrekken. Bij die beschikking kan worden aangegeven door welke natuurlijke persoon of rechtspersoon de saneringsverplichting moet worden nagekomen. De partij die de sanering doet moet aan uw college verslag doen van de sanering en eventuele nazorgmaatregelen.

Menhart is van mening dat de belangen van aanwonende eigenaren niet zijn betrokken bij de voorgenomen sanering van de locatie 'IJzergieterij' en dat het te nemen besluit niet met de vereiste zorgvuldigheid is tot stand gekomen, althans zodanige zorgvuldigheids- en motiveringsgebreken vertoont dat het niet met voorschriften aan te nemen instemmingsbesluit ten grondslag mag worden gelegd noch om diezelfde redenen mag leiden tot de vaststelling van het bodemsaneringsplan.

Antwoord:

Als een melding conform art. 28 van de Wbb binnenkomt, zijn wij verplicht om zoals Menhart aangeeft deze te beschikken. Hierbij toetsen wij in eerste instantie of wij voldoende informatie hebben om te kunnen beschikken. Vervolgens stellen wij op basis van die informatie de ernst en spoedeisendheid van een bodemverontreiniging vast. Waarna wij het saneringsplan aan wet- en regelgeving toetsen. Hierbij kunnen wij wel gebruiksbeperkingen vaststellen of voorwaarden stellen, maar deze moeten wel gegrond zijn.

Volgens ons zijn er geen nadelige milieuhygiënische gevolgen voor omwonenden. Immers de mogelijk aanwezige mobiele verontreiniging wordt verwijderd, waardoor eventuele verspreidingsrisico's worden opgeheven.

De immobiele verontreiniging wordt geïsoleerd, waardoor eventuele verstuiwing van en contactmogelijkheden met de verontreinigde grond wordt tegengegaan. Verderop wordt ook aangegeven waarom wij er van uitgaan dat de saneringswerkzaamheden op zich milieuhygiënisch worden uitgevoerd (zie punt 5).

Andere gevolgen (geotechnische, waterhuishouding, ect) vallen buiten de scope van de beoordeling van een saneringsplan (zie ook punt 1).

Zoals hierboven en in punt 3a aangegeven zijn wij van mening dat dit besluit met de benodigde zorgvuldigheid en motivering tot stand is gekomen.

Niet betwist wordt dat bij die beschikking kan worden aangegeven door welke natuurlijke persoon of rechtspersoon de saneringsverplichting moet worden nagekomen en dat de partij die de sanering uitvoert na afloop verslag moet doen van de sanering en eventuele nazorgmaatregelen. Na de uitvoer van de sanering dient een evaluatieverslag en nazorgplan te worden ingediend welke door ons wordt beschikt. Zie verder punt 6.

4) Gekozen saneringsvariant

4a) sanering door middel van isolatie (leeftlaag/ afdeklaag) geen oplossing

Menhart heeft ernstige twijfels bij de gekozen saneringsvariant van een isolatielaag (leeftlaag/afdeklaag), omdat deze 'oplossing' niet bijdraagt aan een verantwoord woon- en leefmilieu in het kader van een 'goede ruimtelijke ordening' en op termijn de veiligheid en gezondheid van de bewoners van het gebied nadelig kan beïnvloeden. Hierbij wordt gedacht aan een toekomstig bewoner die een vijver of zwembad in zijn achtertuin maakt met een diepte van circa 1,5 meter of meer. En aan warmte uit bodemwater wat via een energiesysteem de woning binnen komt voor zover dit een open systeem betreft.

Antwoord:

Het toetsingskader voor een saneringsplan is, zoals ook in antwoord op punt 3b is aangegeven, de Wbb (paragraaf 3). Wij hebben het saneringsplan getoetst aan deze wet- en regelgeving. Het saneringsplan voldoet volgens ons, met inachtneming van de voorschriften in deze beschikking, aan de eisen die bij of krachtens de Wbb zijn gesteld.

Uit de saneringsvariant volgt dat de aangebrachte leeftlaag (van 1 m dikte) dan wel de afdeklaag na sanering in stand moeten worden gehouden. Graafwerkzaamheden dieper dan 1 meter moeten gemeld worden en mogen alleen door een hiertoe erkend aannemer worden uitgevoerd. Na de uitvoer van de sanering dient een evaluatieverslag en nazorgplan te worden ingediend welke door ons wordt beschikt. De bodemverontreiniging wordt in het kadaster geregistreerd, zodat elke bewoner hiervan bij de koop op de hoogte is. Zie hierover tevens punt 6.

Bij onttrekking van grondwater dient altijd rekening gehouden te worden met de kwaliteit van het grondwater. De immobiele bodemverontreiniging is tot circa 2,7 meter minus maaiveld aangetoond. De (potentieel) mobiele bodemverontreiniging is tot circa 2,2 meter minus maaiveld aangetoond.

Dit betekent dat bij de aanleg van een (open) bodemenergiesysteem wel rekening moet worden gehouden met de immobiele en mobiele verontreinigingen op de locatie.

Bij een open bodemenergiesysteem wordt grondwater van uit de diepte (meestal dieper dan 10 meter minus maaiveld) opgepompt en dus niet uit het oppervlakkige grondwater dat mogelijk verontreinigd is. Overigens dient voor een open bodemenergiesysteem een aparte vergunning te worden aangevraagd bij de provincie Zuid-Holland. Dit valt dus niet onder het saneringsplan of de beschikking op het saneringsplan.

4b) dikte leeftlaag conform Circulaire

Volgens Menhart dient de leeftlaag aan de eisen zoals gesteld in de Circulaire bodemsanering van 1 juli 2013 te voldoen. Menhart ziet niet in dat de in de ontwerpbeschikking aangegeven dikte van de isolatielaag in de vorm van een afdeklaag of leeftlaag voldoende duurzaam is om risico's van verspreiding van verontreinigingen en blootstellingsrisico's tegen te gaan of te voorkomen.

Antwoord:

De leeflaag zoals aangegeven in het saneringsplan voldoet aan de eisen zoals gesteld in de Circulaire bodemsanering van 1 juli 2013. Onder de leeflaag wordt als regel een signaallaag aangebracht, die tot doel heeft te waarschuwen voor verontreiniging die zich onder die signaallaag bevindt. De isolatielaag wordt in het kadaster geregistreerd, zodat elke bewoner hiervan bij de koop van op de hoogte is. De toekomstige bewoners dienen rekening te houden met de gebruiksbeperkingen die voor de woonlocatie na sanering gelden. Zodoende voldoet de bodemsanering aan het huidige bodembeleid.

4c) leeflaag onder kruipruimte niet dik genoeg

In het saneringsplan wordt vermeld dat de funderingen van de woningen worden aangelegd in de sterk verontreinigde grond en er voorzien wordt in een kruipruimte van 50 cm. Menhart concludeert dat de bodem van de kruipruimte wordt gevormd door de sterk verontreinigde grond, waarvan de lucht opgesloten ligt in de ruimte. Uit het oogpunt van het voorkomen van blootstellingsrisico's en andere voor de volksgezondheid relevante risico's dienen kruipruimten gescheiden te worden van de sterk verontreinigde grond door ook een laag van ten minste 1 meter schone grond. Dit houdt in dat de funderingen met kruipruimte van de woningen aangelegd dient te worden op een leeflaag, die ter plaatse van de kruipruimten dan ook dikker is dan 1 meter en blootstelling aan schadelijke geurstoffen of andere mogelijk schadelijke reukloze verbindingen voorkomt.

Het in de ontwerpbeschikking voorgeschreven signaaldoek in de kruipruimten acht Menhart onvoldoende beschermend, daar de kruipruimten te allen tijde betreden kunnen worden door toekomstige eigenaren en technici, bijvoorbeeld loodgieters, nutsmedewerkers en anderen. Ook zal het betreden vanwege de beperkte hoogte van de kruipruimten (0,50 m) kruipend zijn, waardoor het signaaldoek mogelijk los komt van de bodem. Dit impliceert dat mond en neus van betreders zich dicht bij de bodem zullen bevinden, hetgeen extra blootstellingsrisico's meet zich meebrengt. Op dit onderdeel is de ontwerpbeschikking respectievelijk het saneringsplan volstrekt ontoereikend en dient het te worden aangepast.

Antwoord:

In de kruipruimten komt volgens het saneringsplan op de sterk verontreinigde bodemlaag een signaleringsdoek met daar bovenop 20 cm zand. Naar ons oordeel volstaat dit in kruipruimtes als contact beperkende bodemlaag, aangezien het risico voor de mens als gevolg van blootstelling aan de verontreiniging hiermee wordt beperkt, daarbij wordt ook in ogenschouw genomen het gebruik van de kruipruimte.

Op de locatie zijn, na de sanering van de potentieel mobiele verontreiniging, geen vluchtige stoffen in de bodem aanwezig. Er bestaat derhalve een humaan risico als gevolg van uitdamping op de locatie.

4d) verplaatsen grond strijdig met Wbb/ verspreiden verontreiniging op terrein.

Door het peilverschil zullen enorme grondmassa's verplaatst worden en daarmee ook de verontreinigingen worden verspreid over het totale gebied van de 'IJzergieterij'.

Volgens het saneringsplan zal de verontreinigde grond van hoger gelegen delen van het huidige terrein verplaatst worden naar lager gelegen delen van het terrein ter egalisatie en voor het creëren van ruimte om de leeflaag van 1 meter aan te brengen. Menhart verwijst in dit verband naar hetgeen hiervoor reeds is overwogen voor wat betreft de lage ligging van hun eigendommen ten opzichte van het terrein van de 'IJzergieterij' en de niet onderzochte stoffen in bodem van de voormalige uiterwaard en het nieuwe dijklichaam.

Het verplaatsen van de verontreinigde bodem is volgens Menhart in strijd met de Wbb, het verspreidt de verontreiniging op ontoelaatbare wijze over het gehele, niet onderzochte terrein van de 'IJzergieterij', zoals hiervoor vermeld.

Antwoord:

In punt 2 is het bodemonderzoek en de risicobeoordeling behandeld. Volgens ons voldoet het onderzoek aan de daartoe bij of krachtens de Wbb gestelde eisen en is de bodemkwaliteit in voldoende mate bekend voor de gekozen saneringsvariant.

De sterk verontreinigde grond die verplaatst wordt, zal volgens het saneringsplan worden herschikt onder de isolatielaag en binnen het geval van ernstige bodemverontreiniging (zo dicht mogelijk bij de plaats van vrijkomen). Daarmee blijft het sterk verontreinigde gebied binnen het plangebied gelijk of wordt kleiner. Er is geen sprake van verspreiding van de sterk verontreinigde grond over het terrein.

4e) signaleringsdoek

Het worteldoek zal hoger komen te liggen dan de eigendommen langs de Rivierdijk, waardoor het doel van het saneringsplan niet wordt bereikt, maar een verschuiving te weeg brengt van het milieuprobleem richting lager gelegen eigendommen.

Antwoord:

Het kan zijn dat het worteldoek hoger komt te liggen dan de eigendommen langs de Rivierdijk, dit neemt niet weg dat op de saneringslocatie de bodem gesaneerd wordt. Ook aan de randen van het perceel wordt de voorgestelde saneringsmaatregel (isolatielaag) genomen. Op de tekening in de bijlage van het saneringsplan is te zien dat mogelijk een keerwandconstructie wordt toegepast of de isolatielaag onder talud (waarbij de isolatielaag niet in dikte mag afnemen) wordt toegepast.

4f) levensduur signaleringsdoek

Het genoemde worteldoek of wegendoek is niet nader gespecificeerd voor wat betreft de duurzaamheid en de economische levensduur daarvan.

Antwoord:

Het signaleringsdoek heeft een levensduur van 50 tot 100 jaar en is volgens ons de beste beschikbare techniek.

4g) gevolgen sanering op eigendommen langs de Rivierdijk

Volgens Menhart hebben wij niet in aanmerking genomen:

- het peil uit het bestemmingsplan in relatie tot de hoogteligging van de eigendommen langs de Rivierdijk;
- de milieugevolgen de toekomstige waterhuishouding voor de eigendommen langs de Rivierdijk heeft.

Volgens Menhart is onzeker en/of onduidelijk:

- a) de gevolgen van de bodembelasting van de leeflaag op de bodem(lagen) en het grondwater en daarmee op de milieu- en grondstabiliteit van de (oude) Rivierdijk en de niet onderheide woningen;
- b) de gevolgen van de bodembelasting van de toekomstige bebouwing, die met veel heipalen tot op grote diepte -dwars door de verontreinigingen en diverse bodemlagen heen- worden onderheid en gefundeerd, op de milieu- en grondstabiliteit van de (oude) Rivierdijk en de niet onderheide woningen.

Hierbij vreest Menhart voor het voortbestaan van de woningen langs de Rivierdijk, die niet zijn onderheid en die met hun bestaande maaiveld circa een meter onder de aan te brengen 'leeflaag' en dus circa een meter lager dan het maaiveld van de nieuw te realiseren woningen komen te liggen.

Eveneens vreest Menhart voor verontreiniging van de bodem langs de Rivierdijk door wateroverlast, omdat ter plaatse geen 'leeflaag' kan worden aangebracht en het heien door de verontreinigde bodemlagen tot het onafwendbare gevolg heeft dat verontreinigd grondwater door verticaal drainerende bijeffecten van onder andere heipalen en bodemenergiesystemen naar de oppervlakte komt en op het laagste punt hun tuinen en woningen bereikt.

Verder is Menhart ernstig beducht voor verdere verontreinigingen, bijvoorbeeld door verplaatsing, het ophogen van het terrein en het aanbrengen van de door ons voorgestane voorzieningen op een niveau dat wellicht boven het peil van hun tuinen en de bebouwing ligt.

Volgens Menhart worden met de gekozen saneringsvariant de eigendommen langs de Rivierdijk het 'afvoerputje' voor de verontreinigde bodem van de voormalige bedrijfslocatie. De dijkbewoners komen met hun eigendommen als het ware in een put te zitten tussen keerwand en de Rivierdijk- West.

Wat is namelijk volgens Menhart het geval: De nieuw te realiseren woningen en andere functies komen op een peil, dat 1 meter hoger ligt dan het huidige maaiveld van de locatie 'IJzergieterij', althans volgens de ontwerpbeschikking en het bestemmingsplan. In verband met de ernstige verontreiniging van de bodem dient er immers een leeflaag te worden aangelegd boven aan te brengen (signaal)folie.

De bestaande dijkwoningen hebben hun tuinen en begane grondvloer over het algemeen onder het huidige maaiveldniveau van de locatie 'IJzergieterij'. In de praktijk betekent het aanbrengen van een leeflaag bij de nieuw te realiseren functies, dat de zijwaartse druk van de bodem door de te realiseren functies een verspreiding geeft van water en verontreiniging, zeker onder het folieniveau van de leeflaag in de richting van de lager gelegen bestaande dijkwoningen met hun tuinen. Afdoende voorzieningen ter voorkoming van wateroverlast en verspreiding van verontreinigingen is Menhart niet bekend, zijn onderbelicht of onbesproken in de ontwerpbeschikking, doch maken wel dat het woon- en leefklimaat ernstig en ontoelaatbaar wordt aangetast. In aanmerking nemende dat klimaatverandering hevige en aanhoudende regenval tot gevolg heeft en indroging bij langdurig hoge temperaturen zal bodemdaling en wateroverlast en bodemverontreiniging daarvan het gevolg zijn. Afdoende maatregelen in verband daarmee zijn noch in het waterhuishoudkundig plan noch in de ontwerpbeschikking voor met name deze woningen getroffen, terwijl de ontwerpbeschikking elke aansprakelijkheid nu en in de toekomst uitsluit.

Antwoord:

De grondstabiliteit en waterhuishouding valt buiten het afwegingskader van de Wbb voor een saneringsplan. De milieuhygiënische gevolgen van de saneringsmaatregelen daarentegen worden wel meegenomen in de overweging. De saneringsmaatregelen zijn erop gericht om de blootstelling aan de bodemverontreiniging zoveel mogelijk te beperken en de risico's van verspreiding van de verontreinigende stoffen zoveel mogelijk te beperken. Met het grotendeels verwijderen van de (potentieel) mobiele verontreiniging en het isoleren met een afdeklaag dan wel leeflaag van de immobiele verontreiniging wordt hier volgens ons aan voldaan.

Het maaiveld van de het toekomstig plangebied komt volgens het saneringsplan circa op de volgende peilen te liggen:

- hartlijn van de weg: 3,25 m+NAP;
- stoepen, parkeerterreinen en openbaar groen: 3,31 m+NAP;
- tuinen: 3,40 m+NAP;
- vloerpeil woningen: 3,50 m+NAP en vloer kruipruimte: 3,0 m+NAP;
- vloerpeil appartementencomplex 3,30 m+NAP, peil fundatie: 3,0 m+NAP.

Volgens het saneringsplan is het huidige peil ter plaatse van de bebouwde percelen aan de Rivierdijk 748-823:

- dijkhoogte/voorzijde percelen: 4,7 tot 4,9 m+NAP;
- achterzijde percelen: 2,5 tot 3,1 m+NAP.

Het verschil in hoogte van het nieuwe peil in het projectgebied en het peil van de bestaande percelen varieert van maximaal 0,3 tot 0,9 m. Dit kan effect hebben op de grondwaterstroming en -stand nabij de plekken waar sprake is van een hoogteverschil. De (potentieel) mobiele bodemverontreiniging bevindt zich midden op het projectgebied en niet in de buurt van de grens van het projectgebied, waar deze hoogteverschillen kunnen optreden. Ons inziens is het hoogteverschil te gering en de afstand te groot voor de (potentieel) mobiele verontreiniging om zich te verplaatsen naar de grens van het plangebied. Daarbij wordt de (potentieel) mobiele verontreiniging grotendeels verwijderd, zodat er geen verspreidingsrisico meer is. Na de sanering van de mobiele verontreiniging wordt het grondwater ter plaatse van de ontgraving gecontroleerd, om vast te stellen of de saneringsdoelstelling is behaald. Indien sprake is van ontoelaatbare verspreiding is in het saneringsplan opgenomen dat aanvullende maatregelen worden getroffen,

Op het plangebied is nauwelijks sprake van sterk verontreinigd grondwater. De (potentieel) mobiele verontreiniging (minerale olie) is tot circa 2,2 meter minus maaiveld aangetoond en wordt grotendeels verwijderd. Er is ons inziens dus geen reële kans dat een noemenswaardige verontreiniging met heien, het plaatsen van bodemenergiesystemen of de aanleg van de leeflaag zich verspreidt. Zie verder ook punt 4h.

De toekomstige waterhuishouding en geohydrologische effecten valt verder buiten het afwegingskader van de Wbb voor een saneringsplan.

4h) risico verspreiding en blootstelling aan verontreiniging door saneringswerkzaamheden en bouw

Het hoogteverschil met de percelen van de dijkwoningen wordt door de sanering nog groter, terwijl volgens Menhart het risico van verspreiding van de verontreiniging en de blootstelling aan milieuverontreinigende stoffen niet afneemt, maar bij omwonenden zal toenemen door het ontgraven en verplaatsen van het verontreinigde bodemmateriaal (transport door de wind = blootstellingsrisico), de druk van de nieuwbouw op de bodem en de zijwaartse druk van de enorme hoeveelheid heipalen, al naar gelang de kwaliteit van en de doorlaatbaarheid van de bodem.

Volgens Menhart geven heipalen een verticale besmetting en verontreiniging door vanuit lagere naar hogere bodemlagen (zo ook de leeflaag/ afdeklaag) en dus tot direct onder de begane grondvloer en de kruipruimte onder de woningen. Daarmee is in de ontwerpbeschikking volstrekt en ten onrechte geen rekening gehouden.

Antwoord:

Peilverschil op zich valt buiten het afwegingskader van de Wbb voor een saneringsplan. Dit valt buiten onze bevoegdheid en hier doen wij dus geen uitspraak over.

Volgens ons zal door de sanering het risico van verspreiding en de blootstelling aan de verontreiniging afnemen. Dit is immers de doelstelling van een sanering. De sanering zelf wordt ook op milieuhygiënisch verantwoorde wijze wordt uitgevoerd, zie hiervoor onze reacties in punt 5. Verder verwijzen wij naar punt 4g.

Op het plangebied is nauwelijks sprake van sterk verontreinigd grondwater. De (potentieel) mobiele verontreiniging (minerale olie) is tot circa 2,2 meter minus maaiveld aangetoond en wordt grotendeels verwijderd. Er is ons inziens dus geen reële kans dat een noemenswaardige verontreiniging zich verspreidt.

Terzijde merken wij op dat de door Menhart beschreven hydrologische en geotechnische visie niet door ons gedeeld wordt. De druk van de bebouwing wordt over het algemeen opgevangen door onder andere heipalen, anders zou er verzakking optreden en de bodem vervormen. Als de bodem verzakt of vervormd dan geldt dit met name voor de klei en veenlagen. Zandlagen zijn vrij stijf. Het grondwater bevindt zich vooral in de zandlagen en is daarmee minder onder invloed van eventuele druk. Heipalen zijn niet bestand tegen zijwaartse druk, dus het lijkt ons onwaarschijnlijk dat deze zijwaartse druk creëren. Wel kan grondwater zich in sommige gevallen langs heipalen verticaal bewegen. Dan wordt gesproken van lekstromen, dit betreft geen grote volumes grondwater. Het kan zo zijn dat als het terrein opgehoogd wordt dat de grondwaterspiegel ook hoger komt te liggen, aangezien deze veelal het maaiveld volgt. Dit heeft weinig invloed op de grondwaterstromingsrichting, aangezien het terrein al opgehoogd is. Wel kan het invloed hebben op uitstroom/ afvloeiing van het freatische/ondiepe grondwater op laaggelegen delen, het gaat hierbij om uitstroom van lokaal freatisch grondwater (bijvoorbeeld aan de randen van een reliëfverschil).

4i) verplaatsing grond, bodemverontreiniging verspreid, omdijking vervuild, dioxine en pcb

Menhart vreest de sanering, omdat deze niet de lager gelegen percelen van omwonenden betreft, terwijl deze percelen ook niet met een meter zand kunnen worden opgehoogd.

Het verplaatsen van verontreinigde grond binnen de locatie op basis van de ontwerpbeschikking leidt naar de mening van Menhart tot een onaanvaardbare verspreiding van de bodemverontreiniging, waarbij tevens in ogenschouw moet worden genomen dat de omdijking van de locatie heeft plaats gevonden met verontreinigd slib uit de Merwede, wellicht met dioxine en PCB's. Door uitloging van de bodem is ook daar het risico van verspreiding, terwijl dit evenmin in het saneringsonderzoek en de beschikking is betrokken.

Milieu-onderzoeker Jelmer Buijsvormen is er van overtuigd, zo valt in het AD te lezen, dat in meerdere uiterwaarden die niet afgegraven zijn ook veel dioxines en pcb's in de grond zitten. De grond van de 'IJzergieterij' is nog niet afgegraven, maar mag volgens de ontwerpbeschikking wel worden verplaatst, hetgeen op hetzelfde neerkomt.

Antwoord:

De beschikking betreft de saneringslocatie. Andere percelen vallen buiten de scope van de beschikking. Zoals hierboven (4d) aangegeven wordt geen sterk verontreinigde grond verspreidt, maar wel herschikt binnen de contour van het geval van ernstige bodemverontreiniging. Zoals eerder aangegeven is de omdijking niet met verontreinigd slib uitgevoerd. Daarnaast zijn PCB's niet in gehalten boven de interventiewaarden in de grond aangetoond en is er volgens ons geen reden om deze uiterwaarde te verdenken op aanwezigheid van dioxine. Daar er, na verwijdering van de potentieel mobiele verontreiniging, geen sprake is van een mobiele verontreiniging is er volgens ons geen risico van verspreiding/ uitloging.

5) Uitvoer sanering

5a) verantwoorde uitvoer: aanbrengen leeflaag, stofvorming, contaminatie asbest via de lucht en uitdamping tijdens sanering

Volgens Menhart is het onzeker en/of onduidelijk hoe en of de leeflaag op milieuhygiënisch verantwoorde wijze wordt aangebracht.

Menhart is van mening dat het bezinken van verontreinigende zwevende deeltjes, waaronder asbest, middels voorschriften of een aanpassing van het saneringsplan zoveel mogelijk moet worden voorkomen of door aanvullende adequaat beproefde maatregelen worden afgevangen. De mogelijkheden daartoe is naar de mening Menhart niet of onvoldoende in het saneringsplan of de daaraan ten grondslag liggende bijlagen opgenomen. Menhart is voorts van mening dat bij de ontgraving van grond met vluchtige stoffen veiligheidsmaatregelen dienen te worden getroffen om overlast en risico's van vrijkomende dampen tegen te gaan. Volgens Menhart hebben wij blootstelling aan en risico van verspreiding van de verontreinigingen richting de eigendommen gelegen langs de Rivierdijk, door het verplaatsen van verontreinigde grond en transport van stof door de wind, niet meegenomen.

Antwoord:

In het saneringsplan staat aangegeven dat de sanering wordt uitgevoerd door een BRL SIKB 7000 erkend aannemer (Beoordelingsrichtlijn uitvoering bodemsanering: BRL SIKB 7000 van de Stichting Infrastructuur. Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB)) en onder BRL SIKB 6000 erkende milieukundige begeleiding (De beoordelingsrichtlijn milieukundige begeleiding: BRL SIKB 6000 van de SIKB). Dit staat ook in de voorschriften van de ontwerpbeschikking. Dit betekent dat de sanering (onder andere aanbrengen leeflaag) op milieuhygiënisch verantwoorde wijze wordt uitgevoerd.

Tevens staat aangegeven dat conform de CROW publicatie 400 ("Werken in en met verontreinigde bodem", Richtlijn voor veilig, zorgvuldig en risicogestuurd werken met systematiek voor het bepalen van veiligheids- en gezondheidsrisico's en de bijbehorende beschermende maatregelen) wordt gewerkt.

Dit betekent dat de sanering op milieuhygiënisch verantwoorde en veilige wijze wordt uitgevoerd. Hieronder valt ook het saneren van met asbest verontreinigde grond, stofvorming en omgaan met vluchtige stoffen.

Opgemerkt wordt dat tijdens de bodemonderzoeken geen vluchtige stoffen zijn aangetoond. Voor asbest gelden tijdens de sanering onder andere de veiligheidsmaatregelen voortvloeiend uit de BRL 7000 en CROW publicatie 400 waaraan voldaan moet worden. Daarnaast gelden nu al op basis van deze beschikking tevens gebruiksbeperkingen (zie verderop in de beschikking) op het terrein in verband met de asbestverontreiniging.

5b) gelijktijdige uitvoer leid tot onveilige situatie

In het saneringsplan wordt gesteld dat het voornemen is om de sanering tegelijkertijd te laten plaatsvinden met de aanleg van de nutsvoorzieningen in het terrein. Naar de mening van Menhart is dit een onmogelijke opgave en levert de aanleg van nutsvoorzieningen en gelijktijdige sanering grote uitvoeringstechnische/coördinatieve afstemmings- complexiteit op, die bij het uitvoeren van de verschillende werkzaamheden door diverse aannemers binnen het gebied onoverzichtelijk worden en het monitoren van de werkzaamheden geheel onmogelijk maken. Meerdere partijen zijn namelijk allen met een “eigen opdracht, planning en verantwoordelijkheid” en resultaatverplichting actief en laten zich weinig gelegen liggen van de aanwezigheid van iemand, die moet monitoren of alles voor wat betreft de sanering correct en ‘veilig’ verloopt.

Antwoord:

Het is algemeen gangbaar en noodzakelijk (verplicht) om grondwerkzaamheden te combineren met saneringswerkzaamheden, immers mag alleen onder saneringsplan worden gegraven in sterk verontreinigde grond (Wbb artikel 28). Het woord saneren is wellicht in dit verband misleidend, want het betreft werkzaamheden in sterk verontreinigde grond en niet alleen het nemen van sanerende maatregelen. Werkzaamheden in sterk verontreinigde grond dienen zoals hierboven (punt 5a) aangegeven door een erkend aannemer en onder milieukundige begeleiding uitgevoerd te worden. Ter plaatse van de (toekomstige) nutsvoorzieningen wordt de sterk verontreinigde grond vervangen door schoon zand, zodat bij aanleg van en onderhoudswerkzaamheden aan nutsvoorzieningen in 'schone' gewerkt kan worden.

6) Nazorg

6a) erfenis bodemverontreiniging

Menhart vraagt wie verantwoordelijk is voor de gevolgen van een eventuele erfenis door bodemverontreiniging na de sanering, als blijkt dat de verontreinigende stoffen het oppervlakte (via het grondwater) bereiken en de ondergrondse infrastructuur aantast?

Antwoord:

Zoals eerder aangegeven (punt 3b) wordt de potentieel mobiele verontreiniging volgens het saneringsplan verwijderd tot onder de interventiewaarde (tot er geen sterke verontreiniging meer is). Dit betekent dat mogelijk een beperkte restverontreiniging in de ondergrond (onder de leeflaag) achterblijft en er naar verwachting nauwelijks sprake zal zijn van verspreiding. Na de sanering wordt de kwaliteit van het grondwater geverifieerd om te bevestigen of inderdaad sprake is van een beperkte restverontreiniging. Bij het beoogde saneringsresultaat is derhalve geen sprake van een sterke verontreiniging die zich via het grondwater naar de oppervlakte of naar ondergrondse infrastructuur zou kunnen bewegen.

Voor de goede orde melden wij het volgende ten aanzien van de verantwoordelijkheid voor het in stand houden van het saneringsresultaat:

Indien nazorg nodig is om het saneringsresultaat in stand te houden en/of te controleren, moeten de nazorgmaatregelen voldoende zijn om er voor te zorgen dat de verontreiniging die na de sanering is achtergebleven niet zal leiden tot een vermindering van de kwaliteit van de bodem die na de sanering is bereikt (artikel 39d Wbb).

In beginsel ligt de verantwoordelijkheid voor nazorg bij de saneerder. De saneerder, dan wel degene die daartoe is aangewezen in het nazorgplan, is belast met de nazorg. De (opvolgend) eigenaar (dan wel de erfpachter of de gebruiker) dient wel de beperkingen in het gebruik van de bodem die zijn beschreven in het nazorgplan in acht te nemen (art. 39e lid 2 Wbb).

Op grond van artikel 39d van de Wbb dient er na een sanering waar een restverontreiniging achterblijft, een nazorgplan in te worden ingediend, waarin de nazorgmaatregelen worden vastgelegd. De indiener van het nazorgplan (vaak de saneerder) wordt gezien als de nazorgplichtige en wordt daarmee verantwoordelijk gehouden voor de nazorg. Verder is op grond van artikel 39e Wbb aangegeven dat de eigenaar, erfpachter of gebruiker van het grondgebied waar sprake is van restverontreiniging de beperkingen in het gebruik van de bodem in acht neemt die zijn beschreven in het nazorgplan. Wanneer het geval van verontreiniging volledig volgens het saneringsplan is gesaneerd, heeft de saneerder buiten de verantwoordelijkheid voor de nazorg géén verdere saneringsverplichtingen, als bedoeld in artikel 39d van de Wbb. Dit geldt zolang het gebruik van de locatie zich niet wijzigt en de eigenaar c.q. de saneerder de zorgverplichtingen nakomt.

6b) in stand houden leeflaag/ afdeklaag niet handhaafbaar

In het saneringsplan wordt ten aanzien van nazorg verwoord dat de eigenaren (huidige en toekomstige) van percelen en openbare ruimte de verhardingen en leeflaag in stand dienen te houden. Naar de mening van Menhart vormt dit een ernstige en niet te controleren beperking zonder enige sanctie voor de toekomstige eigenaren van woningen, indien zij in hun aangekochte grond niet kunnen graven ter inrichting van hun tuinen. Te denken valt bijvoorbeeld aan het aanleggen van een lage zit beneden tuinniveau, het aanleggen van een vijver of het beplanten van de tuinen met diep wortelende bomen, bosschages of exotische bamboesoorten.

Antwoord:

Het is aannemelijk dat mensen bij normaal gebruik niet in contact komen met een eventuele verontreiniging. Doordat een signaaldoek wordt aangebracht tussen de leeflaag en de dieper gelegen eventueel verontreinigde grond, is duidelijk wanneer wordt gegraven in die dieper gelegen grond. Zie verder ook het antwoord op punt 6c. De bewoner is in beginsel op de hoogte dat er een beperking zit op zijn perceel en dat er dus niet zomaar dieper gegraven kan worden. In die zin heeft de bewoner een onderzoeksplicht om na te gaan wat er op zijn perceel mogelijk of onmogelijk is.

6c) kadastrale registratie zegt onvoldoende

De immobiele verontreinigingen onder de isolatielagen worden kadastraal geregistreerd. Menhart kan zich er geen voorstelling bij maken hoe de immobiele verontreiniging onder de isolatielagen kadastraal worden geregistreerd. Het registreren betreft slechts de publieke kenbaarheid van de immobiele verontreinigingen, maar zegt de facto niets over de schadelijkheid bij blootstelling of aanraking ervan. Derhalve zijn deze voorwaarden ondoelmatig en gaan zij strijd met de Wbb niet tegen, doch druisen zij flagrant in tegen doel en strekking van de Wbb.

Verder wordt op geen enkele wijze inzichtelijk gemaakt wat doel en strekking van deze registratie is in het kader van de Wbb. Wordt er alvorens de leeflaag wordt aangebracht fijnmazige bemonstering uitgevoerd op het gehele terrein om de verplaatste, zwaar verontreinigde grond in kaart te brengen? In ieder geval lijkt dit 'nazorgaspect' die werkwijze te impliceren, hetgeen voor de toekomst nietszeggend is zonder enige controle en sancties op de niet-naleving daarvan.

Antwoord:

In het saneringsplan staat een beschrijving van de effecten die met de te treffen saneringsmaatregelen worden beoogd, waaronder mede begrepen een nadere beschrijving van de kwaliteit van de bodem die met de sanering zal worden bereikt en een beschrijving van beperkingen in het gebruik van de bodem of maatregelen die naar verwachting nodig zijn in het belang van de bescherming van de bodem.

De kadastrale registratie van de publiekrechtelijke beperkingen na de sanering wordt uitgevoerd op grond van artikel 55 van de Wbb en op basis van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Wkpb) en het Aanwijzingsbesluit Wkpb. In de Regeling beperkingenregistratie Wet bodembescherming staat aangegeven wat geregistreerd moet worden.

Hierin staat dat uit een beschikking, als bedoeld in artikel 39c, tweede lid Wbb (saneringsverslag), en artikel 39d, derde lid Wbb (nazorgplan) een publiekrechtelijke beperking voortvloeit voor percelen waarop geheel of gedeeltelijk een ernstige restverontreiniging aanwezig is en de in verband hiermee genomen saneringsmaatregel (bv. isolatielaag) in stand dient te worden gehouden. Dit betreft de percelen die zich bevinden binnen de interventiewaarde contour in het vaste deel van de bodem die bij de beschikking is gevoegd. De contour van de in stand te houden isolatielaag binnen de interventiewaarde contour (contour van sterke verontreiniging) wordt bij de beschikking op het saneringsverslag en nazorgplan vermeld op een bijgevoegde kadastrale kaart.

In het kadaster staat deze publiekrechtelijke beperking op het perceel als aantekening: 'Kennisgeving, vordering, bevel of beschikking , Wet bodembescherming', waarbij ook de bron staat vermeld (de beschikking).

De beschikking met onderliggende stukken zeggen iets over de aard, ernst en risico's van de verontreiniging. In het saneringsplan wordt geen fijnmazig onderzoek voorgesteld voor of na het aanbrengen van de isolatielaag. Ons inziens is dit ook niet noodzakelijk daar de verontreinigingssituatie reeds voldoende in beeld is en het effect van de saneringsmaatregelen tijdens de sanering wordt geregistreerd.

Gezien dat de Wbb de registratie voorschrijft gaat deze volgens ons niet in tegen de doel en strekking van de Wbb. In punt 6a en 6b hebben wij het nazorgaspect verder behandeld.

7) Vertrouwen

7a) Lekkerkerk

Menhart vreest voor een nieuw gifschandaal, zoals het "gifschandaal Lekkerkerk" in 1980.

Antwoord:

Het plangebied van de IJzergieterij is in het geheel niet te vergelijken met het gifschandaal in Lekkerkerk. De woonwijk in Lekkerkerk was zonder bodemonderzoek en bodemsanering gebouwd op een voormalige vuilstort waar ook chemisch afval was gestort. Bij de sanering in de jaren '80 zijn ongeveer 1.600 vaten met chemisch afval uit de bodem verwijderd. Het grondwater was onder andere verontreinigd met vluchtige aromatische koolwaterstoffen.

Het plangebied de IJzergieterij is onderzocht. De bodemverontreiniging is in kaart gebracht. Hierop is een saneringsplan gebaseerd dat voldoet aan de huidige wet- en regelgeving. Dit betekent dat de locatie geschikt wordt gemaakt voor de toekomstige woonfunctie. Door de sanering en nazorg is genoeg waarborging aanwezig om humane risico's uit te sluiten.

7b) borging integriteit ivm dubbelmandaat, MER

OZHZ treedt in deze kwestie op namens de provincie Zuid-Holland, terwijl er naar het oordeel van Menhart eveneens een mandaatsverhouding is tussen de gemeente Hardinxveld- Giessendam en OZHZ op het gebied van het milieu. Afgevraagd wordt hoe de onafhankelijkheid en objectiviteit is geborgd. OZHZ voert zowel voor de provincie als voor de gemeente gemandateerde taken uit inzake de Wbb.

Het is om die reden niet uit te sluiten dat OZHZ, lettende op het dubbelmandaat van provincie en gemeente, zich heeft laten leiden bij de beoordeling van het saneringsplan, door het eerder genomen besluit van de gemeente Hardinxveld-Giessendam om geen MER uit te voeren.

Antwoord:

Bij de beoordeling van het saneringsplan heeft GS zich niet laten leiden door het eerder genomen besluit van de gemeente Hardinxveld-Giessendam om geen MER uit te voeren. Bij de beoordeling heeft GS zich laten leiden door het bodembeleid zoals aangegeven bij punt 3 en 4. De procedure van het saneringsplan staat los van de procedure van het bestemmingsplan en de vraag of hiervoor wel of geen MER benodigd is.

7c) geen vertrouwen in ontwikkelaar

Dat door de inmiddels verrichte werkzaamheden (verwijderen vegetatie) volstrekt geen rekening is gehouden met de humane risico's geeft Menhart geen enkel vertrouwen in de ontwikkelaar, die dit project al dan niet in onder aanneming zal realiseren voor wat betreft de uitvoerbaarheid van het te nemen besluit en de monitoring van de werkzaamheden gedurende de looptijd van het te nemen besluit.

Antwoord:

Volgens het saneringsplan zal de sanering conform de hiervoor geldende richtlijnen en normen worden uitgevoerd. GS voert ook voor deze sanering haar toezicht- en handhavingstaken uit. Indien werkzaamheden worden uitgevoerd die in strijd zijn met de Wbb, dan behoudt GS zich het recht voor om daar handhavend tegen op te treden.

7d) geen vertrouwen

Menhart heeft er geen enkel vertrouwen in dat de sanering adequaat, veilig en zorgvuldig zal plaatsvinden onder toezicht van GS. Dat vertrouwen wordt immers al niet bepaald gewekt door het artikel in de Online Krant 'Sliedrecht24.nl' d.d. 6 april 2021 over de kwestie van gestorte PFOA-houdende grond in polder Sliedrecht-Noord.

Antwoord:

Wij betreuren het feit dat er geen vertrouwen is in de procedure, maar wij hopen dat we met de beantwoording van de zienswijzen een transparant beeld hebben gegeven van de wijze van toetsing en het feit dat dit op een deskundige en zorgvuldige manier plaatsvindt.

7e) geen aansprakelijkheidsverklaring geeft geen vertrouwen

Volgens Menhart verklaart deze handelwijze wellicht de reden waarom in de beschikking onder het kopje "Aansprakelijkheid" dat wij het besluit nemen op grond van door de indiener aangeboden gegevens en dat indien blijkt dat deze gegevens onjuist en/of onvolledig zijn, de provincie Zuid-Holland niet aansprakelijk is voor de schade die als gevolg daarvan ontstaat, noch voor de kosten van een eventueel uit te voeren sanering. De provincie Zuid-Holland is eveneens niet aansprakelijk voor schade ontstaan aan onroerende zaken als gevolg van de saneringsmaatregelen.

Menhart leidt hier uit af dat wij ons zelf niet vertrouwen bij het beoordelen van de ingediende stukken, het (vaststellen van het) saneringsplan en het stellen van voorschriften aan het instemmingsbesluit.

Antwoord:

Het is geenzins de bedoeling dat deze passage zo wordt geïnterpreteerd dat wij geen vertrouwen hebben in ons besluit. In de beschikking staat bij de overwegingen aangegeven dat wij oordelen dat de ingediende onderzoeksrapporten samen voldoen aan de daartoe bij of krachtens de Wbb gestelde eisen. Verder staat aangegeven dat wij oordelen dat saneringsplan, met inachtneming van de voorschriften, voldoet aan de eisen die bij of krachtens de Wbb zijn gesteld. Aan de hand van deze gegevens hebben wij een besluit genomen.

Met de verklaring onder het kopje "Aansprakelijkheid" wordt er enkel gewezen op dat de GS niet aansprakelijk is voor schade of kosten gerelateerd aan bodemkwaliteit of saneringsplan. Wij zijn immers niet de initiatiefnemer van de ontwikkeling van de locatie. De risico's liggen bij ontwikkelaar.

8) Schade

8a) Schade door zetting als gevolg van bouwactiviteit en grondwateronttrekking

Menhart verwacht dat de sanerings- en bouwactiviteiten van de nieuwbouw van vernietigende invloed zal zijn op de bestaande woningen, die van een gemetselde fundering zijn voorzien. Daarnaast kan bemaling verdroging veroorzaken en kan het bij grote debieten, waarover geen inzicht bestaat, de grondwatervoorraad aantasten.

Antwoord:

Schade door sanerings- en bouwactiviteiten van de nieuwbouw, bemaling, verdroging en aantasting van de grondwatervoorraad valt buiten het afwegingskader van de Wbb voor een saneringsplan.

8b) Schade door sanering voor omwonenden

In het saneringsplan is volgens Menhart geen voorziening opgenomen om bij bemaling de invloed op de omgeving te voorkomen of te beperken. Het kan en mag volgens Menhart niet zo zijn dat het nadeel na de sanering geheel bij hen wordt gelegd, omdat zij met hun eigendommen lager gelegen zijn dan het terrein van het te saneren gebied en het niveau van de aan te brengen voorzieningen.

Antwoord:

Het effect van een bemaling of ophoging van een locatie, anders dan op een bodemverontreiniging, valt buiten het afwegingskader van de Wbb voor een saneringsplan. Gelet daarop zullen wij dan ook niet inhoudelijk ingaan op deze zienswijze.

9) Mogelijke overtreding

9a) vegetatie verwijderd zonder voorzorgsmaatregelen en melding

Het is volgens Menhart onbegrijpelijk dat de vegetatie op het ernstige verontreinigde toekomstig woongebied zonder melding, zonder voorzorgsmaatregelen en zonder monitoring, dus geheel buiten GS om, nog vóór de acceptatie van de melding respectievelijk het vaststellen van de beschikking door of in opdracht van Gebroeders Blokland B.V. is verwijderd. Derhalve is in strijd met doel en strekking van de Wbb gehandeld en is sprake van een economisch delict.

Antwoord:

Bovenstaande constatering valt buiten de scope van deze beschikking. Deze zaak wordt opgepakt en afgehandeld door de afdeling toezicht en handhaving van GS. Naar aanleiding van uw constatering zullen wij navraag doen bij Gebroeders Blokland B.V. en indien nodig ook bij u. Nadat wij alle gegevens omtrent bovengenoemde constatering hebben ontvangen, zullen wij beoordelen of inderdaad zoals u stelt sprake is van een overtreding dan wel delict. Vervolgens overwegen wij om handhavend op te treden.

